

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

که امام صادق علیه السلام :

هر کس در آغاز روز به خود عطر زند تا شب عقلش با او خواهد بود.^۱

عطرهای شیمیایی یا اسانس

س . عطرهائی که در حال حاضر در جهان موجود است به روش‌های شیمیایی و فرمولی ساخته می‌شود .

البته در مواردی هم روش ساخت آن طبیعی بوده ، مثل قمصر کاشان که عصاره گل می‌باشد .

حال روایاتی که در استحباب و فضیلت استعمال عطر وارد شده ، شامل عطرهای شیمیایی هم می‌شود یا منحصر به موارد طبیعی است ؟

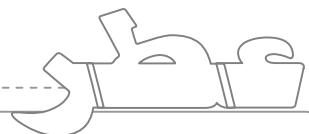
آیت الله صافی گلپایگانی :

بعض روایات به طور اطلاق هر نوع عطر و طیب را شامل می‌شود .
و از روایاتی که در مورد بعض انواع آن مثل غالیه^۲ وارد است خصوصیت طیب و

^۱. الصادق علیه السلام : من تطیب أول النهار لم يزل عقله معه الى الليل . کافی ج ۶ باب الطیب ص ۵۱۰ ح ۷

^۲ . عطر و دارویی ترکیبی ، مردانه و بسیار خوشبو و دارای مزاج گرم که در طب قدیم بکار می‌رفته و از ترکیب روغنی خوشبو (مانند بان) با مشک و عنبر و عود و یا حصی لبان (حسن لبه) ، می‌ساختند .

برای تقویت دماغ و قلب و تسکین صداع و لقوه و دردهای سرد رحم به کار می‌بردند .
به این دلیل غالیه نامگذاری شده چون قیمتش گران بوده است .

عطر خاص در اصل رجحان طیب استفاده نمی‌شود، هرچند ممکن است از آن ارجحیت استفاده شود.

آیت الله سیستانی:

اطلاق روایات شامل انواع عطور می‌شود.

آیت الله مکارم شیرازی:

هر عطر خوشبوئی را شامل می‌شود.

رهبری:

خوشبو کردن مستحب است و فرقی بین مواد خوشبو کننده نیست.

آیت الله تبریزی:

مقدار متیقّن از استحباب عطر، آن عطرهایی است که در آن زمان معمول و متعارف بوده است.^۳.

سند روایات عطر

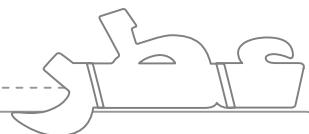
س. آیا روایت صحیحه یا موثّقه‌ای که بشود به آن اعتماد نمود در مورد استعمال بوی خوش وجود دارد؟

(البته بدون ملاحظه أخبار مَنْ^۱ بلغ) لطفاً عنایت بفرمایید.

آیت الله مکارم شیرازی: روایات درباره استعمال بوی خوش به قدری زیاد است که

---

^۳. استفتاء خصوصی کتبی از مراجع عظام تقليد.

نیاز به بررسی سند ندارد ، بلکه متضاد یا متواتر است .

آیت الله صافی گلپایگانی :

بلی بعض روایات صحیح وجود دارد مضافاً بر این که ادعاء تواتر اجمالی روایات قابل قبول است .

آیت الله تبویزی :

در صحیحه معمر بن خلّاد از امام رضا علیهم السلام است که فرمودند :

ثلاث من سنن المرسلين : العطر و ...^۴

سنت پیامبران ﷺ

کچھ معمر بن خلّاد می گوید :

از امام رضا علیهم السلام شنیدم که فرمودند : سه چیز از سنت پیامبران است :

عطر زدن ، زدودن موهای زائد بدن و تعدد همسران.^۵

کچھ امام رضا علیهم السلام :

استفاده از بوی خوش از اخلاق انبیاءست.^۶

کچھ امام صادق علیهم السلام : عطر زدن روش انبیاء است.^۷

^۴. استفتاء خصوصی از مراجع عظام تقليد .

^۵. عن معمر بن خلّاد قال : سمعت على بن موسى الرضا علیهم السلام يقول :

ثلاث من سنن المرسلين : العطر وأخذ الشعر وكثرة الطروقة .

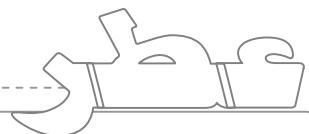
کافی ج ۵ النکاح باب حب النساء ص ۳۲۰ ح ۲

کافی ج ۶ باب الطیب ص ۵۱۰ ح ۱

الرضوی علیهم السلام : الطیب من اخلاق الانبیاء .

کافی ج ۶ باب الطیب ص ۵۱۰ ح ۲

عن أبي عبدالله علیهم السلام : العطر من سنن المرسلین .

ایام هفته ، روز جمعه

کعبه امام کاظم علیہ السلام :

شایسته است که مرد هر روز از بوی خوش استفاده کند ، اگر هر روز نتوانست یک روز در میان عطر زند و چنانچه این هم مقدورش نبود جمعه‌ها عطر را ترک نکند.^۸

کعبه رسول خدا علیہ السلام :

ای علی بر تو باد که هر جمعه خود را خوشبو کنی ، زیرا که این از سنت من است و تا زمانی که بوی آن از تو به مشام رسد برایت حسنی می‌نویسند.^۹

کعبه رسول خدا علیہ السلام :

حبیبی جبرئیل به من گفت : یک روز در میان ، خود را معطر ساز و در روز جمعه هرگز آن را ترک نکن.^{۱۰}

کعبه عثمان بن مظعون به رسول خدا علیہ السلام عرض کرد :

^۸. **الکاظمی علیہ السلام :**

لاینیغی للرجل أن يدع الطيب في كل يوم ، فإن لم يقدر عليه في يوم و يوم لا ، فان لم يقدر فقى كل جمعة ولا يدع .

کافی ج ۶ باب الطیب ص ۵۱۰ ح ۴

^۹. **قال رسول الله علیہ السلام علییه السلام :**

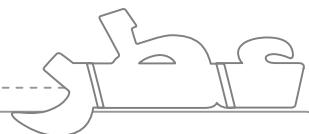
يا علي علیک بالطیب في كل جمعة فانه من سنتي و تكتب لك حسناته مادام يوجد منك رائحته .

مکارم الاخلاق باب ۲ فصل ۱ فی التطیب ص ۴۳

^{۱۰}. **الرضوی علیہ السلام قال رسول الله علیہ السلام :**

قال لی حبیبی جبرئیل : تطیب یوماً و یوماً لا و یوم الجمعة لابد منه و لا تترك له .

کافی ج ۶ باب الطیب ص ۵۱۱ ح ۱۲

می خواهم استفاده از عطر و چند چیز دیگر را کنار بگذارم.

رسول خدا ﷺ فرمود: استفاده از عطر را ترک نکن، زیرا فرشتگان بوی خوش مؤمن را می بویند.

بنابراین (دست کم) در روزهای جمعه از بوی خوش استفاده کن.^{۱۱}

که رسول خدا ﷺ چون روز جمعه فرا می رسید و عطری پیدا نمی کرد، لباسی را که با زعفران رنگ شده بود می خواست و بر آن آب می پاشید، آن گاه آن را به دست و صورت خود می کشید.^{۱۲}

که رسول خدا ﷺ :

خود را در روز جمعه خوش بو کنید حتی اگر شده از ظرف عطر همسرتان^{۱۳}:

وضوء و عطر

که رسول خدا ﷺ مشکدانی داشت که بلا فاصله پس از وضو با همان دستِ تر آن را می گرفت و خود را خوشبو می ساخت و چون از خانه بیرون می آمد، مردم از

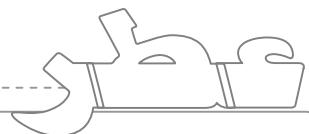
^{۱۱}. قال عثمان بن مظعون لرسول الله ﷺ: قد أردتُ أن أدع الطيب وأشياء ذكرها ، فقال رسول الله ﷺ: لا تدع الطيب فان الملائكة تستنشق ريح الطيب من المؤمن فلا تدع الطيب في كل جمعة .

کافی ج ۶ باب الطیب ص ۵۱۱ ح ۱۴

^{۱۲}. كان رسول الله ﷺ اذا كان يوم الجمعة ولم يطيب طيباً دعا بشوب مصبوغ بزعفران فرش على الماء ثم مسح بيده ثم مسح به وسائل الشيعة ج ۵ باب ۳۷ تأكيد استحباب الطيب يوم الجمعة ص ۵۵ ح ۶ وجهه .

^{۱۳}. قال رسول الله ﷺ:

ليطيب أحدكم يوم الجمعة ولو من قارورة إمرأته .

بوی خوش آن حضرت ﷺ می‌دانستند که آن بزرگوار آمده است.^{۱۴}

عطر در نماز

کعب امام صادق علیهم السلام:

دو رکعت نماز شخصی که عطر زده برتر از هفتاد رکعت نماز شخص غیر معطر است.^{۱۵}

کعب امام سجاد علیهم السلام شیشه مشکی در سجده‌گاهش داشت که برای نماز از آن بر می‌داشت و به خود می‌مالید.^{۱۶}

کعب امام کاظم علیهم السلام:

سجدگاه امام صادق علیهم السلام از بوی خوشش شناخته می‌شد.^{۱۷}

^{۱۴}. الصادق علیهم السلام:

کانت لرسول الله ﷺ ممسكة إذا هو توضأً أخذها بيده وهي رطبة فكان إذا خرج عرفوا أنه رسول الله ﷺ برائحته .

کافی ج ۶ باب المسك ص ۵۱۵ ح ۳

^{۱۵}. الصادق علیهم السلام:

رکعتان يصلیهما متغیر أفضل من سبعين رکعة يصلیهما غير متغیر .

ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ص ۸۶ ، کافی ج ۶ باب الطیب ص ۵۱۰ ح ۷

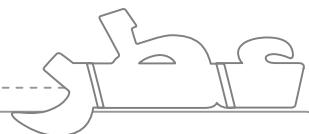
^{۱۶}. عن عبدالله بن حارث قال :

کانت لعلىّ بن الحسين علیهم السلام قارورة مسک في مسجده فإذا دخل للصلوة أخذ منه فتمسح به .

کافی ج ۶ باب المسك ص ۵۱۵ ح ۶

^{۱۷}. الكاظمی علیهم السلام:

کان يعرف موضع سجود أبي عبدالله علیهم السلام بطیب ریحه .

عطر و دعا

که امام صادق علیه السلام :

پدرم اگر حاجت داشت وقت زوال خورشید هنگام ظهر دعا می کرد .

ابتدا چیزی صدقه می داد و خود را معطر می کرد و به مسجد می رفت و برای حاجت

خود دعا می نمود .^{۱۸}

که راوی می گوید :

به امام رضا علیه السلام عرض کردم : فدایت شوم دعایی برای برآمدن حاجت‌ها به من تعلیم

ده ، فرمود :

چون کار مهمی با خدا داری ، غسل کن و تمیزترین جامه‌ها را بپوش و خود را معطر

کن و زیر آسمان برو و دو رکعت نماز بخوان و در قرائت حمد و ۱۵ مرتبه توحید را

بخوان و همچنین در رکوع نیز ۱۵ بار بخوان ، بعد سجده کن و در سجودت بگو :

اللَّهُمَّ إِنَّ كُلَّ مَعْبُودٍ مِّنْ لَدُنْ عَرْشِكَ إِلَى قَرَارِ أَرْضِكَ فَهُوَ بَاطِلٌ سِوَاكَ فَإِنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ

الْحَقُّ الْمُبِينُ إِقْضِي حاجتِي كذا و كذا^{۱۹} السَّاعَة السَّاعَة .

و بر حاجت خود اصرار کن و چون حاجت روا شدی نماز شکر بخوان .^{۲۰}

^{۱۸}. مکارم الاخلاق باب ۱۰ فصل ۱ فی الاوقات المرجوة لإنجابة الدعاء ص ۲۷۱ و ۲۷۲ .

^{۱۹}. به جای کذا و کذا حاجت را ذکر کن .

^{۲۰}. عن مقاتل بن مقاتل قال : قلت للرضا علیه السلام :

جعلت فداك ، علمي دعاء لقضاء الحاجـ؟

فقال : إذا كانت لك حاجة إلى الله مهمة فاغتسل و ألبس أنظف ثيابك و تطيب ، و أبرز تحت السماء فصل ركعتين تفتح

عطر و مسجد

عطر زدن و پاکیزگی لباس و بدن و پوشیدن لباس فاخر^۱ برای رفتن به مسجد مستحب است.^۲

امام سجاد علیه السلام شبی سرد از خانه بیرون آمدند در حالی که لباس و عباء و عمامه‌ای از خز پوشیده بودند و محاسن و ریش خود را با غالیه معطر و خوشبو کرده بودند، در اثناء راه، امام علیه السلام با یکی از غلامانشان روبرو شدند.

غلام گفت: فدایتان شوم در مثل این ساعت از شب با این هیأت برای چه بیرون آمدید و کجا می‌روید؟

فرمودند: می‌خواهم برای عبادت به مسجد جدم رسول خدا علیه السلام بروم و حوران بهشت را از خدا خواستگاری کنم.^۳

س. آیا استحباب آراستگی و خوشبو نمودن در موقع حضور در مسجد اختصاص به

الصلوة و تقرأ فاتحة الكتاب و قل هو الله أحد خمس عشرة مرة ثم تركع فتقرأ خمس عشرة مرة على مثال صلاة التسبیح غير أن القراءة خمس عشرة مرة ثم تسجد فتقول في سجودك: اللهم إن كل معبود... و تلح فيما أردت. فإذا قضيت حاجتك فصل صلاة الشكر.

مکارم الاخلاق باب ۱۰ فصل ۴ ص ۲۲۷

^۱. تذکر:

عطر زدن و پوشیدن لباس فاخر، در معرض دید دیگران، مخصوص مردان است نه بانوان، آنان از این حکم استثناء هستند

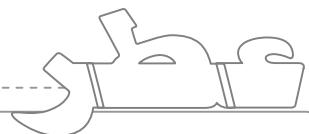
^۲. مرآة الکمال ج ۱ فصل ۳ مقاله ۳ فی سنن المساجد ص ۱۵۰.

^۳. الصادق علیه السلام:

إن على بن الحسين عليهما السلام استقبله مولى له في ليلة باردة وعليه جبة خز و مطرف خز و عمامة خز و هو متغّلّف بالغالية.

فقال له: جعلت فداك، في مثل هذه الساعة على هذه الهيئة الى أين؟

قال : فقال : إلى مسجد جدي رسول الله عليه السلام أخطب الحور العين إلى الله عزوجل . كافی ج ۶ باب الغالیة ص ۵۱۷ ح ۵

آقایان دارد یا این که خانم‌ها نیز در این حکم مشترک هستند؟

ج. استعمال عطر برای خواهران در خارج از منزل، طبق روایات اشکال دارد...^{۲۴}

☞ کسی که پیاز و سیر و مانند این‌ها خورده که بوی دهانش مردم را اذیت می‌کند

مکروه است به مسجد برود.^{۲۵}

س. شنیده‌ایم کسی که سیر بخورد مکروه است به مسجد برود، آیا این مطلب

صحت دارد؟

دراین صورت نماز خود را در منزل بخواند، یا این که به مسجد برود، وظیفه او

چیست؟

ج. آری صحّت دارد و بهتر این است که نماز را در منزل بخواند.^{۲۶}^{۲۷}

عطر و زیارت

☞ خوشبو کردن و استعمال عطر (توسط مردان) در زیارت امیرالمؤمنین و سایر

ائمه اطهار^{علیهم السلام}، غیر از امام حسین^{علیه السلام}، مستحب است.

و در زیارت سیدالشهداء^{علیهم السلام} مکروه است و از آن نهی شده است. زیرا عطر نزدن

^{۲۴}. آیت الله مکارم شیرازی، استفتایات جدید ج ۲ فصل ۱۰ ص ۹۲ س ۲۰۳.

^{۲۵}. توضیح المسائل مراجع ج ۱ احکام مسجد م ۹۱۵.

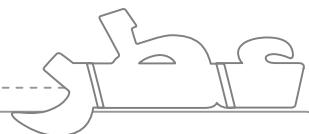
^{۲۶}. آیت الله مکارم شیرازی، استفتایات جدید ج ۲ فصل ۱۰ ص ۹۲ س ۲۰۵.

^{۲۷}. س. مکروهات مسجد به چه معناست؟

ج. در مورد عبادات به معنای (أقل ثواباً) می‌باشد (یعنی ثواب آن کمتر است نه این که مورد رضایت خداوند نباشد) و

در مورد اصل حضور در مسجد می‌تواند به معنای کراحت واقعی باشد

آیت الله مکارم شیرازی، استفتایات جدید ج ۲ فصل ۱۰ ص ۹۲ س ۲۰۶

مناسب با حالت حزن و گریه و اندوه در زیارت آن بزرگوار است.^{۲۸}

روزه دار مستحب است عطر بزند

کعبه امام صادق علیهم السلام :

کسی که روزه دارد اگر در اول روز به خود عطر زند عقلش را از دست نمی‌دهد.^{۲۹}

کعبه امام حسین علیهم السلام وقتی روزه می‌گرفتند خود را معطر می‌کردند و می‌فرمودند :

عطر تحفه و هدیه برای روزه دار است.^{۳۰}

استفاده از عطربنایات در حال روزه مستحب است که در روایت به عنوان هدیه و تحفه برای روزه دار معرفی شده است.

بله مشک استثناء است.

خوشبو کردن خود در حال روزه با مشک مکروه می‌باشد.^{۳۱}

استفتائات درباره عطر و روزه

س . استعمال عطر برای روزه دار در ماه رمضان همچنین در غیر ماه رمضان چه حکمی

^{۲۸} . مرآة الكمال ج ۳ فصل ۱۱ مقام ۵ ص ۲۰۰ آداب زیارت . مفاتیح الجنان آداب زیارت .

^{۲۹} . الصادق علیهم السلام : من تطیب بطیب اول النهار و هو صائم لم یفقدہ عقله . ثواب الأعمال و عقاب الأعمال ص ۱۱۲

^{۳۰} . . . كان ابوعبدالله الحسين بن علي عليهما السلام اذا صام يتطیب بالطیب ويقول : الطیب تحفة الصائم .

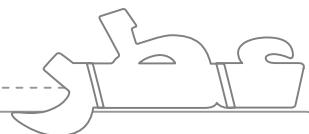
خصال باب الإثنيين تحفة الصائم ص ۹۴

^{۳۱} . يعني با وجود این که خداوند متعال بعضی از لذات حلال را بر روزه داران حرام کرده است امّا استعمال عطربنایات را آزاد و مجاز قرار داده است و او را از بوی خوش محروم نکرده است .

^{۳۲} . علامه مامقانی ، مرآة الكمال ج ۱ ما یکره للصائم ص ۵۳۰ .

^{۳۳} . خوشبو کردن خود با مشک و بوییدن آن در غیر حال روزه مستحب است .

علامه مامقانی ، مرآة الكمال ج ۲ فصل ۷ مقام ۲ التاسع : التطیب ص ۵۳

دارد؟

ج. مستحب است.^{۳۴}

س. آیا استعمال عطر در ماه رمضان برای روزه دار اشکال دارد.

و چنان‌چه دیگری به دست و لباس روزه دار عطر بزند و او را خوشبو و معطر نماید، آیا اشکال دارد؟

ج. هیچ کدام اشکال ندارد.^{۳۵}

س. آیا استفاده از عطر، شامپو، کرم و... در ماه مبارک رمضان مجاز است؟

ج. بله جایز است.^{۳۶}

س. استفاده از عطر و ادکلن برای روزه دار چه حکمی دارد؟

ج. مانعی ندارد.^{۳۷}

استفاده از عطر برای روزه‌دار اشکال ندارد که در روایت به عنوان تحفه و هدیه برای روزه‌دار معرفی شده است.

بله معطر کردن خود با مشک مکروه است و بهتر ترک آن است، همچنان‌که برای روزه دار بهتر است از بوهای غلیظی که به حلق می‌رسد پرهیز نماید.^{۳۸}

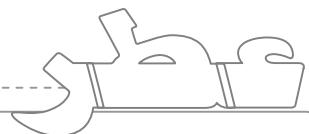
^{۳۴}. آیت الله تبریزی، استفتائات جدید آیت الله تبریزی ج ۱ س ۶۸۹.

^{۳۵}. آیت الله فاضل لنکرانی، جامع المسائل ج ۳ احکام روزه س ۶۳۵.

^{۳۶}. استفتائات از محضر آیت الله بهجهت ج ۲ ص ۳۸۱ س ۲۹۴۰.

^{۳۷}. آیت الله سیستانی: WWW. sistani . org قسمت سؤال‌ها و جواب‌ها، مبحث روزه س ۱۴.

^{۳۸}. تحریرالوسیله ج ۱ مایکرہ للصائم ص ۱۲۶۳.

فرق گیاهان خوشبو با عطر

ـ بوییدن گیاهان خوشبو (مانند انواع گل‌های معطر) در حال روزه مکروه است خصوصاً گل نرگس.

بوییدن گل نرگس در غیر حال روزه مستحب است.^{۳۹}

س. استعمال عطر و بوی خوش در حال روزه چگونه است؟

ج. بوییدن گیاه خوشبو مکروه است، ولکن استعمال بوی خوش مانع ندارد.^{۴۰}

کراحت رد کردن بوی خوش

کعبه سماعه پسر مهران می‌گوید:

از امام صادق علیه السلام در مورد مردی که عطر را رد می‌کند سؤال کردم، فرمودند:

رد کرامت برای او سزاوار نیست.^{۴۱}

کعبه پیامبر علیه السلام عطر و حلوا را رد نمی‌کردند.^{۴۲}

کعبه هیچ‌گاه عطری به رسول خدا علیه السلام تعارف نمی‌شد مگر آن‌که خود را به آن معطر

هداية العباد گلپایگانی ج ۱ مایکره للصائم م ۱۳۱۵.

هداية العباد صافی گلپایگانی ج ۱ مایکره للصائم م ۱۳۱۴.

وسيلة النجاة بهجهت ج ۱ ما يكره للصائم ص ۳۰۹ م ۱.

^{۳۹}. علامه مامقانی، مرآة الكمال ج ۲ فصل ۷ مقام ۲ مورد ۹ ص ۵۵.

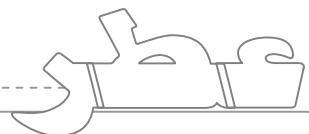
^{۴۰}. آیت الله گلپایگانی، مجمع المسائل ج ۱ ص ۲۸۶ م ۱۰۳ س ۵۵.

^{۴۱}. عن سمعة بن مهران عن أبي عبدالله علیه السلام قال :

سائله عن الرجل يرده الطيب قال : لainبغى له أن يرده الكرامة . كافی ج ۶ کتاب باب کراهیة رد الطیب ص ۵۱۲ ح ۱

^{۴۲}. عن علی علیه السلام :

أنَّ النَّبِيَّ علِيهِ السَّلَامُ كَانَ لَا يَرْدِهُ الطَّيِّبَ وَ الْحَلْوَاءَ . کافی ج ۶ باب کراهیة رد الطیب ص ۵۱۳ ح ۴

می ساخت و می فرمود :

بویش خوش و حمل کردنش آسان است و اگر (به جهت عذری) از آن عطر استفاده نمی کرد ، انگشت مبارک را در ظرف عطر می کرد و سر انگشت را به آن می آمیخت و می فرمود :

خداوند متعال لذت مرا در زنان و عطر قرار داده است و نماز و روزه ، نور چشم من می باشد .^{۴۳}

عطر و خروج از منزل

که امام سجاد علیه السلام مشک دانی از قلع داشتند ، پس زمانی که امام علیه السلام می خواستند از منزل خارج شوند و لباس می پوشیدند ، آن را می طلبیدند و از مشک آن به خود می مالیدند .^{۴۴}

که پیامبر علیه السلام از راهی نمی گذشت مگر این که هر کس از آنجا عبور می کرد از عطر عرق آن حضرت علیه السلام پی می برد که آن بزرگوار از آنجا گذشته است .^{۴۵}

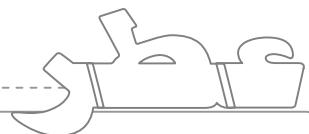
^{۴۳} . و کان لا يعرض عليه طيب إلا تطيب به و يقول :

هو طيب ريحه ، خفيف حمله و إن لم يتطيب وضع إصبعه في ذلك الطيب ثم لعق منه . و كان يقول : جعل الله لذتي في النساء و الطيب و جعل قرة عيني في الصلاة و الصوم . مكارم الاخلاق باب اول فصل ۵ في طيبة علیه السلام ص ۳۴

^{۴۴} . الرضوي علیه السلام قال :

كان على بن الحسين علیه السلام مشكداً من رصاص معلقة فيها مسک فإذا أراد أن يخرج و لبس ثيابه تناولها و أخرج منها فمسح به . مكارم الاخلاق باب ۲ فصل ۱ في التطيب ص ۴۲

^{۴۵} . لم يمض النبي علیه السلام في طريق فيتبعه أحد الآء عرف أنه سلكه من طيب عرقه . بحار الانوار ج ۱۶ باب ۸ ص ۱۷۲ ح ۶

مقدار مصرف عطر

که رسول خدا ﷺ فراوان عطر مصرف می کرد تا آن جا که عطر ، رنگ محاسن و موی سر آن حضرت را به زردی تغییر می داد.^{۴۶}

که امام صادق علیه السلام :

هر چه برای عطر خرج کنی اسراف نیست.^{۴۷}

که پیامبر ﷺ اسلام علیه السلام :

از دنیا سه چیز مورد علاقه من است و آنها را دوست دارم : همسران ، عطر و بوی خوش ، و روشنی و نور چشم در نماز است.^{۴۸}

که امام صادق علیه السلام :

رسول خدا ﷺ برای عطر بیشتر از غذا خرج می کرد (مخارج عطر پیامبر اکرم ﷺ از مخارج غذا و خوراکشان بیشتر بود)^{۵۰ . ۴۹}

^{۴۶}. أَنَّهُ كَانَ يَكْثُرُ الطَّيْبَ حَتَّىٰ كَانَ ذَلِكَ يَغْيِرُ لَوْنَ لَحِيَتِهِ وَرَأْسِهِ إِلَى الصَّفْرَةِ .

مستدرک الوسائل ج ۱ آداب الحمام ، باب ۵۹ ص ۴۱۹ ح ۵

^{۴۷} . وَعَنْهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ :

مكارم الاخلاق باب الثنائي فصل ۱ فى التطيب ص ۴۱

ما أنفقت في الطيب فليس بشرف.

^{۴۸} . النَّبُوَى عَلَيْهِ السَّلَامُ :

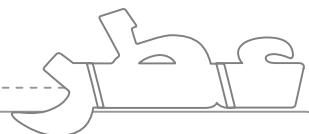
حَبَّبَ إِلَيْهِ مِنَ الدُّنْيَا : النِّسَاءُ وَالطَّيْبُ وَقُرْةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ .

^{۴۹} . الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ :

كان رسول الله ﷺ ينفق في الطيب أكثر مما ينفق في الطعام .

^{۵۰} . داستان سفير روم :

فرستاده و سفير روم می گوید : . . . در زمان حیات پیامبر ﷺ به عنوان تاجر وارد شهر مدینه شدم ، تصمیم گرفتم هدیه‌ای

روغن خوش بو

معمر بن خلاد گوید :

حضرت رضا ﷺ امر فرمود روغنی تهیه کنم که در آن مشک و عنبر باشد .

و فرمود که در کاغذی آیة الکرسی ، حمد ، معوذین و قوارع قرآنی^{۵۱} را نوشته و

میان غلاف و شیشه قرار دهم ، تهیه کردم و تقدیم نمودم ، دیدم حضرت محسن خود

برای پیامبر ﷺ ببرم ، از اصحاب رسول خدا ﷺ پرسیدم :

کدام هدیه نزد آن حضرت از همه محبوب‌تر است ؟

گفتند : عطر نزد رسول خدا ﷺ از همه محبوب‌تر است و رغبت و علاقه زیادی به آن دارند .

دو نافه مشک و مقداری عنبر برداشتم و نزد حضرت آوردم .

در آن روز پیامبر ﷺ در منزل همسرش اُمّ سلمه بود ، هنگامی که جمال ایشان را دیدم چشمم روشن شد و مسرور و شادمان

گشتم ، مهر و محبت حضرت وارد قلبم شد ، به ایشان سلام نمودم و عطر را مقابلشان قرار دادم .

فرمودند : این چیست ؟

گفتم : هدیه ناچیزی است که خدمتتان آورده‌ام .

به من فرمودند : اسمت چیست ؟

گفتم : اسمم عبدالشمس است .

فرمودند : اسمت را عوض کن . من تو را عبد الوهاب می‌نامم ، و اگر مسلمان شوی هدیه‌ات را می‌پذیرم .

فرستاده و سفیر روم می‌گوید : به حضرت نگاه کرده و به فکر فرو رفتم ، دانستم که او پیامبر خداست .

اوست پیامبری که عیسیٰ ﷺ مژده و بشارتش را به ما داده است ، آن‌جا که فرمود : من شما را به رسولی که بعد از من

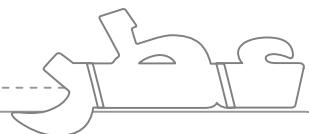
می‌آید و اسمش احمد است بشارت می‌دهم .

در همان مجلس مسلمان شده و به رسول خدا ﷺ ایمان آوردم .

وقتی به روم برگشتم اسلام را مخفی کردم ، پنج پسر و چهار دخترم هم مسلمان شدند و من امروز وزیر پادشاه رومم در

حالی که مسیحیان از جریان ما اطلاع ندارند ...

^{۵۱} . تعویذاتی از آیات قرآن که برای دفع شیطان می‌خوانند .

را به آن معطر نمود.^{۵۲}

عطر و عیادت مریض

که یکی از موالیان امام صادق علیه السلام مریض شد و ما که عده‌ای از دوستداران حضرت بودیم برای عیادتش بیرون آمدیم ، در راه به امام برخوردیم .

فرمود : کجا می‌روید ؟

گفتیم : به عیادت فلانی .

فرمود : درنگ کنید ، ایستادیم .

حضرت فرمود : جهت عیادت ، سیب یا گلابی یا بالنگ یا مقداری عطر یا قطعه‌ای از

عود همراه دارید ؟

عرض کردیم : هیچ کدام را همراه نداریم .

امام علیه السلام فرمود :

مگر نمی‌دانید ، هر چه برای مریض بردشود موجب نشاط او می‌شود^{۵۳} .

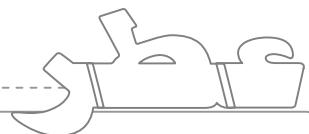
---

۵۲ . عن عمر بن خلاد قال :

أمرني أبوالحسن الرضا علیه السلام فعملت له دهناً فيه مسك و عنبر فأمرني أن أكتب في قرطاس آية الكرسي و أم الكتاب و المعوذتين و قوارع من القرآن و أجعله بين الغلاف و القارورة ففعلت ثمأتيه به فتغلّف به و أنا أنظر إليه .

کافی ج ۶ باب الغالية ص ۵۱۶ ح ۲

۵۳ . مکارم الاخلاق باب ۱۱ فصل ۱ فی عيادة المريض ص ۳۶۱ و ۳۶۲ .

عطر و فوائد طبی

کعبه رسول خدا علیہ السلام :

بوی خوش ، قلب (یا روحیه) را تقویت می کند و بر نیروی جنسی می افزاید^{۵۴} .

کعبه امام صادق علیہ السلام :

سه چیز است که خوراکی نیست و انسان را چاق می کند ... لباس زیر کتانی ،

بوییدن بوی خوش و نوره کشیدن^{۵۵} .

کعبه امیر المؤمنین علیہ السلام :

عطر و بوی خوش ، درمان کننده و نشاط آور است^{۵۶ ۵۷} .

^{۵۴} . النبیوی علیہ السلام :

إنَّ الرِّيحَ الطَّيِّبَةَ تُشَدِّدُ الْقَلْبَ وَ تُزِيدُ فِي الْجَمَاعِ .

^{۵۵} . الصادق علیہ السلام :

ثلاث لا يؤكلن و هن يسمن ... استشعار الكتان و الطيب و النورة ...

مکارم الأخلاق باب ۲ فصل ۱ فی التطیب ص ۴۲ . العلوی علیہ السلام : التطیب نشرة^{۵۶}

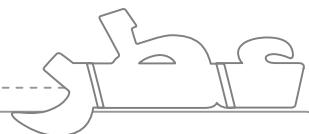
^{۵۷} . تذکر و توجّه :

فوائدی که در برخی روایات در مورد عطر ذکر شده ممکن است اختصاص به عطرهای داشته باشد که به روش‌های طبیعی ساخته می‌شوند و شاید این فوائد در استعمال انسان‌ها ثابت نباشد .

مثالاً جناب آقای دکتر غیاث الدین جزایری در مورد گل سرخ می‌فرماید :

همزمان با گرفتن گلاب در ایران قدیم ، گرفتن عطر آن نیز به روش قدیمی معمول گردید ، ولی تهیه اسانس گل سرخ در اروپا در قرن پانزدهم شروع شد ، بوی این اسانس خیلی قوی است ولی پس از رقیق شدن مطبوع‌تر می‌گردد ، اسانس گل سرخ مصرف درمانی ندارد ولی به علت داشتن بوی خوش در ساختن ترکیبات آرایشی مخلوط می‌گردد .

زبان خوراکیها ج ۳ عطر گل سرخ ص ۱۹

گلاب

چون که گل رفت و گلستان شد خراب
بوی گل را از چه جوییم از گلاب

من آبِ مقطّرِ گل ، گلاب می‌باشم . . .

من مقوی دماغ^{۵۸} و دهانه معده هستم . . .

بوییدن من برای تقویت قلب و رفع غشی و بیهوشی و تقویت دماغ و حواس باطنی
سود فراوان دارد . . .

نوشیدن و بوییدن من مسکن درد سر می‌باشد مخصوصاً سردردی که در اثر إستنشاق
هوای کثیف و شنیدن جار و جنجال باشد^{۵۹}.

کفر پیامبر ﷺ :

همانا گلاب آب رو را زیاد می‌کند و فقر را برطرف می‌نماید^{۶۰}.

کفر هر کس گلاب بر رو بمالم در آن روز بد حالی و پریشانی و فقر به او نرسد و
هنگام مالیدن گلاب بر صورت و دست‌ها حمد خدا و صلوات بر پیامبر ﷺ بفرستد^{۶۱}.

^{۵۸}. دماغ : مغز سر.

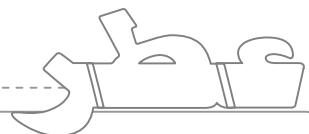
^{۵۹}. زبان خوارکیها ج ۳ گلاب ص ۱۷ و ۱۸ .

^{۶۰}. النبوي ﷺ :

إن ماء الورد يزيد في ماء الوجه وينهى الفقر .

^{۶۱}. من مسح وجهه بماء الورد لم يصبه في ذلك اليوم بؤس ولا فقر ، ومن أراد التمسّح بماء الورد فليمسح به وجهه ويديه

مكارم الأخلاق باب ۲ فصل ۱ في الورد وماء الورد ص ۴۴ . وليرحمه رب وليصل على النبي ﷺ .

آداب گل بوییدن

که امام صادق علیه السلام :

هر گاه گلی را به شما بدهند آن را ببویید و بر دیدگان خود بگذارید که آن از بهشت آمده است^{٦٢}.

که مالک جهنه گوید :

گلی را به امام صادق علیه السلام دادم ، آن را گرفتند و بوییدند و بر هر دو دیده گذاشتند .

سپس فرمودند :

هر کسی گلی را بگیرد و ببویید و بر دیدگان گذارد و بگوید :

اللهم صلّ علی محمد و آل محمد

هنوز آن گل بر زمین گذاشته نشده ، که گناهش آمرزیده شود^{٦٣}.

گل سرخ

که امام حسن مجتبی علیه السلام :

حضرت رسول ﷺ هر دو کف دست را از گل سرخ پُر کرده ، به من عطا نمودند و

---

^{٦٢} . الصادق علیه السلام :

إذا أتى أحدكم بريحان فليشمّه ولipضعه على عينيه فإنه من الجنة .

^{٦٣} . قال مالك الجهني :

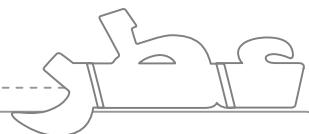
ناولت أبا عبد الله شيئاً من الرياحين فأخذه فشمّه وضعه على عينيه ثم قال :

من تناول ريحانة فشمّها ووضعها على عينيه ثم قال :

اللهم صل على محمد و آل محمد

مكارم الاخلاق باب ٢ فصل ١ في التطيب ص ٤١ و ٤٢

لم تقع على الأرض حتى يغفر له .

فرمودند :

این بهترین گل برای اهل دنیا و اهل آخرت است .^{۶۴}

که پیامبر ﷺ :

هر کس می خواهد بوی مرا استشمام نماید ، گل سرخ را ببوید .^{۶۵}

معراج و گل سرخ

که زمانی که رسول خدا ﷺ را به معراج برداشتند ، زمین از رفتن آن حضرت محزون شد و به سبب آن در زمین کوار رُویید و زمانی که پیامبر ﷺ به زمین برگشتند ، زمین شاد شد و گل سرخ در آن رویید ، پس هر کس می خواهد بوی پیامبر ﷺ را استشمام نماید گل سرخ را ببوید .^{۶۶}

معراج پیامبر ﷺ

که آیه اول : سُبْحَنَ اللَّهِي أَكْبَرِي بِعَبْدِهِ لَيَلًا مِنْ الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا

^{۶۷} . عن الحسن بن علي علیهم السلام :

أنه قال : حبانى النبي ﷺ بكلتا يديه بالورد و قال : هذا سيد ريحان أهل الدنيا والآخرة .

مكارم الأخلاق باب ۲ فصل ۱ فى الورد و ماء الورد ص ۴۵

^{۶۸} . النبوي ﷺ :

من أراد أن يشم رائحتى فليشم الورد الأحمر .

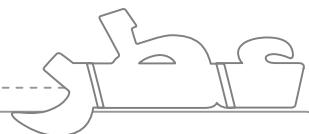
^{۶۹} . کوار (کبار يا اصف) : گياهي است خاردار و پرشاخ وبرگ به صورت درختچه ... بيشتر در سنگلاخها می رويد .

فرهنگ عمید

^{۷۰} . لما أسرى بالنبي ﷺ إلى السماء حزن الأرض لفقده وأنبتت الكبار فلما رجع إلى الأرض فرحت فأنبتت الورد . فمن أراد

أن يشم رائحة النبي ﷺ فليشم الورد .

مكارم الأخلاق باب ۲ فصل ۱ فى الورد ص ۴۴ ، بحار الانوار ج ۷۶ باب ۲۴ ص ۱۴۶ و ۱۴۷ ح ۳

الَّذِي بَرَكَنَا حَوْلَهُ لِنُرِيهِ مِنْ إِيمَانِنَا إِنَّهُ هُوَ الْسَّمِيعُ الْبَصِيرُ^{٦٨}.

کھھ آیه دوم : عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَى ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَى وَهُوَ بِالْأَفْقِ الْأَعُلَى ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى أَفْتَمَرُونَهُ عَلَى مَا يَرَى وَلَقَدْ رَءَاهُ نَزْلَةً أُخْرَى عِنْدَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى إِذْ يَغْشَى الْسِدْرَةَ مَا يَغْشَى مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى لَقَدْ رَأَى مِنْ إِيمَانِ رَبِّهِ الْكُبْرَى^{٦٩}.

حکمت معراج

۱. خداوند عزوجل خواست فرشتگان و ساکنان آسمانها را به مشاهده پیامبر ﷺ شرافت دهد و آنان را گرامی بدارد .
۲. حق تعالی اراده نمود تا رسول الله ﷺ پس از بازگشتن از معراج ، عجایب عظمت پروردگارش را برای دیگران بازگو نماید .

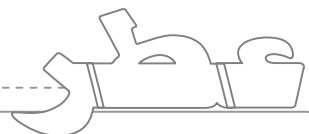
^{٦٨}. سوره إسراء آیه ۱ :

پاک و منزه است خدایی که بندهاش را در یک شب ، از مسجد الحرام به مسجد الأقصی - که اطراف آن را پر برکت ساخته ایم - برد ، تا برخی از آیات خود را به او نشان دهیم ، چرا که او شنو و بیناست .

^{٦٩}. سوره نجم آیه ۵ تا ۱۸ :

آن کس که قدرت عظیم دارد او را تعییم داده است ، کسی که توانایی فوق العاده دارد سلطه یافت . او در افق اعلی قرار داشت نزدیک و نزدیک تر شد تا آن که فاصله اش به اندازه دو کمان یا کمتر گردید . به بندهاش وحی نمود آن چه وحی کرد ، آن چه او دید قلبش انکار نکرد ، آیا با او درباره آن چه دیده مجادله می کنید ؟ و بار دیگر او را مشاهده کرد ، نزد سدرا المنتهی ، که جنة المأوى در آن جاست ، هنگامی که چیزی سدرا المنتهی را پوشانده بود ، چشم او هرگز منحرف نشد و طغیان نکرد (آن چه دید واقعیت بود) ، او برخی از آیات و نشانه های بزرگ پروردگارش را دید .

^{٧٠}. ۷ عن یونس بن عبد الرحمن قال : قلت لأبي الحسن موسى بن جعفر عليهما السلام: لأى علة عرج الله بنبيه إلى السماء و منها إلى

دیدگاه شیعه درباره معراج

→ اصل معراج ، از ضروریات دین است و منکر آن از زمرة مسلمین خارج می‌شود .
و آن‌چه شیعیان امامیه به آن معتقدند این است که معراج پیامبر ﷺ با بدن شریف‌شان
و در بیداری و به آسمان بوده ، نه با روح فقط و یا در خواب و یا فقط به مسجد
الاقصی .^{۷۱}

→ بدان‌که به آیات کریمه و احادیث متواتره ثابت گردیده است که حق تعالیٰ حضرت
رسول ﷺ را در یک شب از مکه معظمه به سوی مسجد اقصی و از آن جا به
آسمان‌ها تا سدرة المنتهى و عرش اعلا سیر فرمود . . .
و احادیث متواتره خاصه^{۷۲} و عامه^{۷۳} دلالت می‌کند که عروج آن جناب به بدن بود نه
به روح بی بدن ، و در بیداری بود نه در خواب^{۷۴}.

سدرة المنتهى . . . فقال عليه السلام :

... لكنه عزوجل أراد أن يشرف به ملائكته و سكان سماواته و يكرمه بممشاهدته و يريد من عجائب عظمته ما يخبر به بعد
توحيد صدوق باب ۲۸ ص ۱۷۰ ح ۵ هبوطه . . .

✓ عن ثابت بن دينار قال :

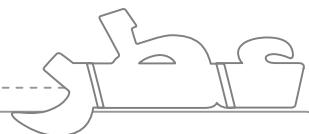
سألت زين العابدين عليه السلام . . . فلم أسرى بنبيه محمد ﷺ إلى السماء قال : ليريه ملكوت السماء و ما فيها من عجائب صنعه
و بدائع خلقه . . .
أمالي صدوق م ۲۹ ح ۲۱

^{۷۱} . حق اليقين علامه شیر جزء ۱ ص ۱۲۶

^{۷۲} . شیعه

^{۷۳} . سنّی

^{۷۴} . حیوة القلوب ج ۳ باب ۲۴ ص ۶۹۹

⇒ و انکار این مطلب یا تعبیر از آن به معراج روحانی یا بودن معراج در خواب^{٧٥} ،

برخاسته از تحقیق ناچیز در روایات ائمّه طاهرين است و یا به خاطر بی‌دینی و ضعف یقین می‌باشد و یا وسوسه‌های گمراه کننده فلسفه بافان^{٧٦} او را فریب داده است^{٧٧}.

⇒ اگر معراج روحانی و یا در خواب می‌بود ، کفار با آن شدت ، آن را انکار نمی‌کردند ، و از این طرف برخی از مسلمین نیز در صداقت حضرت تردید نکرده و

^{٧٥} . ولو كان مناماً ، لكان قال : بروح عبده ، و إلى روح عبده . الصحيح من سيرة النبي الأعظم عليه السلام ج ٣ ص ١٧

^{٧٦} . طباطبائی مؤلف المیزان می‌گوید :

ثم اختلقو في كيفية الإسراء ... والذى ينبغي أن يقال أن أصل الإسراء مما لا سبيل إلى إنكاره فقد نص عليه القرآن و تواترت عليه الأخبار عن النبي ﷺ و الأئمة من أهل بيته عليهم السلام . و أما كيفية الإسراء فظاهر الآية و الروايات بما يحتف بها من القرائن ظهوراً لا يقبل الدفع أنه أسرى به من المسجد الحرام إلى المسجد الأقصى بروحه و جسده جميعاً .

و أما العروج الى السموات فظاهر آيات سورة النجم كما سيأتي إن شاء الله في تفسيرها و صريح الروايات على كثرتها البالغة وقوعه ، ولا سبيل إلى إنكاره من أصله ، غير أنه من الجائز أن يقال بكونه بروحه !!!! لكن لا على النحو الذي يراه القائلون به من كون ذلك من قبيل الأحلام و من نوع ما يراه النائم من الرؤى و لو كان كذلك لم يكن ... بل ذلك ... بعروجه عليه السلام بروحه الشريفة إلى ما وراء هذا العالم المادي ...

المیزان ج ١٣ ص ٣٢ و ٣٣ ذیل آیه ١ از سوره إسراء

^{٧٧} . ⇒ و الآيات مع الأخبار تدل على عروجه عليه السلام إلى بيت المقدس ثم منه إلى السماء في ليلة واحدة بجسده الشريف .

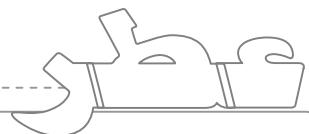
و إنكار ذلك أو تأويله بالمعراج الروحانی أو بكونه في المنام ينشأ إما من قلة التتبع في آثار الأئمة الطاهرين أو من فقد التدين و ضعف اليقين ، أو الاتخاذ بتسویلات المتفاسفين .

و الأخبار الواردة في هذا المطلب لا أظن مثلها ورد في شيء من أصول المذهب .

مرآة العقول ج ٥ ص ٢٠٥ . بحار الانوار ج ١٨ ص ٢٨٩ (با اندکی تفاوت در عبارت)

⇒ و يجب عليك أن تقر بالمعراج الجسماني و أنه عرج ببدنه الشريف و تجاوز عن السماوات ، و لا تصنخ إلى شبه الحكماء (فلسفه) في نفي الخرق والإلتياط على الأفلاك فإنها واهية ضعيفة ، والمعراج من ضروريات الدين ، وإنكاره كفر .

اعتقادات مجلسی ص ١٦

منکر نمی‌شدند.^{۷۸}.

☞ لفظ بعده در آیه إِسْرَاءٍ ، بر جسمانی بودن مراج دارد^{۷۹} به دلیل آیه :

عَبَدًا إِذَا صَلَّى^{۸۰}

و قطعاً مقصود از عبد نماز خوان در آیه ، فقط روح نمی‌باشد .

☒ مخالف مراج جسمانی ، به روایت عایشه تمسک کرده^{۸۱} و معاویه نیز مراج را ، رؤیای صالحه می‌پنداشد^{۸۲}.

☒ عبارت عرجت بروحه ، در دعای ندبه مفاتیح الجنان نیز صحیح نیست ، زیرا :
۱. در مزار کبیر ابن مشهدی^{۸۳} و زاد المعاد علامه مجلسی^{۸۴} ، عرجت به نقل شده است ۲. در دعایی دیگر نیز ، عرجت به آمده است.^{۸۵}

^{۷۸} . وأيضاً لو كان دعوى النبي عليه السلام المراج في المنام أو بالروح لما أنكره الكفرة غاية الإنكار ، ولم يرتد بعض من أسلم ترددأ منه في صدق النبي عليه السلام .
بحار الأنوار ج ۱۸ ص ۲۹۱

^{۷۹} . لفظ العبد إنما يطلق على الروح والجسد معاً .

^{۸۰} . علق ۱۰ : بندهای را ، به هنگامی که نماز می‌خواند .

^{۸۱} . ويحتاجون بما عن عائشة : ما فقدت جسد رسول الله عليه السلام ...

لماذا ينكرون أن يكون ذلك بالروح والجسد معاً ، فهو إما لعدم قدرتهم على تعقل ذلك ، أو لأجل الحط من كرامة النبي عليه السلام ... أو لعدم قدرتهم على إقناع الناس بأمر مهم كهذا .
الصحيح من سيرة النبي الأعظم عليه السلام ج ۳ ص ۱۶ تا ۱۸

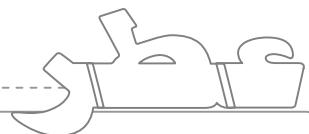
^{۸۲} . عن معاویة : أنها رؤيا صالحة . وحکی مثل ذلك عن الحسن البصری .
الصحيح من سيرة النبي الأعظم عليه السلام ج ۳ ص ۱۶

^{۸۳} . مزار الكبير ، دعای ندبه ص ۵۷۵ .

^{۸۴} . زاد المعاد باب ۱۱ ص ۳۰۴ .

^{۸۵} . بحار الأنوار ج ۹۰ باب ۶ ص ۳۰ .

صبح المتهجد ج ۱ ص ۳۲۶ صلاة أخرى للحاجة .

٣٠ و نیز عبارات ذیل در غیر دعاها شاهد صحّت عرجت به می باشد :

عرج بالنبی ﷺ إِلَى السَّمَاءِ^{٨٦}

يَا عَرْجْ بْنِ إِلَى السَّمَاءِ^{٨٧}

يَا عَرْجْ بْنِ إِلَى سَمَاءِ الدُّنْيَا^{٨٨}

عَرْجَ اللَّهُ بْنَ بَنْيَهُ إِلَى السَّمَاءِ^{٨٩}

عَرْجَ بِهِ إِلَى السَّمَاءِ^{٩٠}

عَرْجَ بِهِ مِنْهُ إِلَى السَّمَاءِ^{٩١}

٤٥. در روایات فراوان این جملات نقل شده است :

لَمَّا صَعَدَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ إِلَى السَّمَاءِ^{٩٢}

^{٨٦}. بصائر الدرجات ج ١ النوادر من الابواب في الولاية ص ٧٦

بحار الانوار ج ٣٩ ص ٩٨ ح ١٠، ج ٢٦ ص ٣٠٧ ح ٧١.

^{٨٧}. كافى ج ٣ ص ٤٨٣ و ٤٨٤ ح ١

أمالى صدق م ٢٢ ح ٣ و م ٧٠ ح ٧

توحيد صدق باب ٨ ص ١١٥ ح ٢١

بحار الانوار ج ٢٦ ص ٣٠٧ ح ٣٠٤ . وج ١٨ ص ٤٩ ، ص ٣٤١ ح ٨ ، ص ٣٥٠ ح ٦١ ، ص ٤٠٦ ح ١١٤ ، ص

٣٩ ح ٣٢٨

^{٨٨}. بحار الانوار ج ١٨ ص ٣١٢ ح ٢٦ .

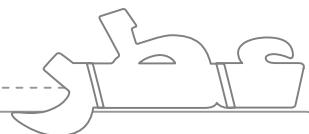
^{٨٩}. بحار الانوار ج ١٨ ص ٣٤٧ ح ٥٩ .

^{٩٠}. أمالى صدق م ٧٠ ح ٧

توحيد صدق باب ٨ ص ١١٤ ح ٢١

بحار الانوار ج ١٨ ص ٣٤٨ ح ٦٠ .

^{٩١}. بحار الانوار ج ١٨ ص ٣٧٩ ح ٨٥ .

۹۳. أُسرى بى إِلَى السَّمَاءِ^{٩٣}

لِمَا أُسرى بِرَسُولِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى السَّمَاءِ^{٩٤}

لَقَدْ أُسرى رَبِّي بِي^{٩٥}

أُسرى بى رَبِّي^{٩٦}

أُسرى بِهِ إِلَى السَّمَاءِ^{٩٧}

أُسرى بِالنَّبِيِّ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى السَّمَاءِ^{٩٨}

أُسرى بِنَبِيِّهِ مُحَمَّدٌ إِلَى السَّمَاءِ^{٩٩}.

اگر فقط روح شریف پیامبر ﷺ به آسمان می‌رفت ، دلیلی برای ناراحتی زمین باقی نمی‌ماند تا گیاه کور برویاند^{۱۰۰} و یا جهت شادی بازگشت رسول خدا ﷺ گل از

^{٩٢}. بحار الانوار ج ۱۸ ص ۳۰۳ ح ۷.

^{٩٣}. كافى ج ۱ باب فى إبطال الرؤية ص ۱۱۹ ح ۸ و ج ۲ باب نسبة الإسلام ص ۷۳ ح ۳. أمالى صدق م ۳۴ ح ۱۲ و م ۷۲ ح ۱۷ و ۲۷. توحيد صدق باب ۸ ص ۱۰۵ ح ۴. أمالى مفید م ۲۲ ص ۱۷۳ ح ۳. بحار الانوار ج ۱۸ ص ۳۰۵ تا ۴۰۹ ح ۱۱۲، ۱۰۳، ۹۷، ۸۰، ۷۸، ۷۴، ۶۸، ۶۴، ۵۲، ۵۰، ۴۶، ۴۵، ۱۱۶، ۱۱۵، ۱۱۳، ۱۱۲، ۱۱۱ و ۱۲۰.

^{٩٤}. كافى ج ۳ ص ۳۰۲ باب بدء الأذان والإقامة ح ۱.

^{٩٥}. بحار الانوار ج ۱۸ ص ۳۰۷ ح ۱۵.

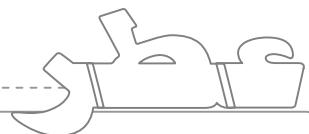
^{٩٦}. بحار الانوار ج ۱۸ ص ۳۵۳ ح ۶۵، ص ۳۷۷ ح ۸۲، ص ۴۰۹ ح ۱۲۱.

^{٩٧}. أمالى صدق م ۵۶ ح ۱۰ و م ۸۷ ح ۶. بحار الانوار ج ۱۸ ص ۳۲۸ ح ۴۰.

^{٩٨}. كامل الزيارات باب ۱۰۸ ص ۳۴۷ ح ۱۱.

^{٩٩}. بحار الانوار ج ۱۸ ص ۳۴۷ ح ۵۷.

^{۱۰۰}. روایت کور ، چند صفحه قبل ذکر شد .

گلش بشکف و گل سرخ تولید کند ۱۰۲. ۱۰۱

✓ فائدہ طبی گل سرخ ۱۰۳.

۱۰۱. علاوه بر روایت روییدن کور، جهت تحقیق در این زمینه به روایات ذیل نیز مراجعه بفرمایید:

که... فتحوّلت الرّطبة نطفة في صلبی فلما هبطت إلى الأرض ... بحار الانوار ج ۸ ص ۱۶۵ ح ۱۹۰، ج ۱۸ ص ۳۵۱ ح ۶۱

که... فناولنى من ثمرها فأكلته ، فحوّل الله ذلك ماء إلى ظهرى ... بحار الانوار ج ۱۸ ص ۳۱۵ ح ۲۷ ، ص ۳۶۴ ح ۶۸

که... فناولنى من رطبها فأكلته فتحوّل ذلك نطفة في صلبی فلما هبطت إلى الأرض ...

توحید صدوق باب ۸ ص ۱۱۵ ح ۱۱۵

عيون أخبارالرضا علیه السلام ج ۱ باب ۱۱ ح ۳

کافی ج ۱ باب ما عند الأئمه من سلاح رسول الله علیه السلام و متاعه ص ۲۶۲ ح ۹

که... و حملت على جناح جبرئيل حتى انتهيت إلى السماء السابعة ...

احتجاج ج ۱ احتجاجه مع اربعين رجلاً من اليهود ص ۱۰۹

بحار الانوار ج ۱۸ ص ۳۹۸ ح ۱۰۱

که... يا محمد إذا رجعت إلى الدنيا ...

که... رفع عيسى بمدرعة صوف من غزل مريم و من نسج مريم و من خياطة مريم فلما انتهى إلى السماء ...

بحار الانوار ج ۱۴ ص ۲۳۸ ح ۹

۱۰۲. جهت کسب اطلاع بیشتر درباره معراج می توانید به کتب ذیل مراجعه بفرمایید:

✓ حیوة القلوب علامه مجلسی علیه السلام ج ۳ باب ۲۴ ص ۶۹۹ تا ۷۷۷.

✓ بحار الانوار علامه مجلسی علیه السلام ج ۱۸ ص ۲۸۲ تا ۴۱۰.

✓ الصحيح من سیرة النبي الأعظم علیه السلام، سید جعفر مرتضی عاملی ج ۳ ص ۷ تا ۵۲.

۱۰۳. به عربی به من ورد الأحمر و به زبان فرنگی، رُز می گویند.

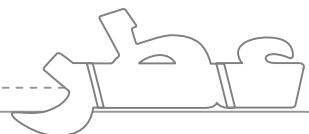
و با این که اسم من گل سرخ است معذلك گونه‌های مختلف من به رنگ‌های گوناگون: سفید، زرد، صورتی، تا سرخ آتشین دیده می‌شود ...

گل گلاب یکی از خوش بوترین انواع من بوده و به آن گل سرخ عطری، گل محمدی و گل سوری هم می‌گویند.

بوییدن گل من مقوی قلب و دماغ بوده و خوردن آن جهت قلب و ریه و معده، جگر، کلیه، روده‌ها و رحم مفید بوده و مخصوصاً برای درمان خونریزی سینه نافع است.

برگرفته از زبان خوارکیها ج ۳ گل سرخ ص ۱۴ تا ۱۶

خوردن شش گرم آن تب را پایین می‌آورد.

گل نرگس

کعبه پیامبر ﷺ راصی اسلام ﷺ :

دست کم هر روز یک بار یا هر هفته یک بار یا هر ماه یک بار یا هر سال یک بار یا در عمر یک بار گل نرگس را ببویید ، زیرا در قلب دانه‌ای از جنون یا جذام یا پیسی است و با بوییدن گل نرگس از بین می‌رود^{۱۰۴}.

کعبه امام رضا علیهم السلام :

بوییدن گل نرگس را به تأخیر نینداز ، همانا بوییدن آن مانع زکام و سرماخوردگی در فصل زمستان می‌شود^{۱۰۵}.

عطر در اعتکاف

قول اول : برای معتکف بوییدن عطريات مطلقاً چه از بوییدنش لذت ببرد و چه لذت

---

۱۰۴ . النبوي علیه السلام :

شموا النرجس في اليوم مرّة و لو في الأسبوع مرّة و لو في الشهر مرّة و لو في السنة مرّة و لو في الدهر مرّة فإن في القلب حبة من الجنون و الجذام و البرص و شمه يقلعها .

مرأة الكمال ج ۲ فصل ۷ مقام ۲ مورد ۹ ص ۵۵

۱۰۵ . الرضوي علیه السلام :

لاتؤخر شم النرجس فإنه يمنع الزكام في مدة أيام الشتاء .

مرأة الكمال ج ۲ فصل ۷ مقام ۲ مورد ۹ ص ۵۵

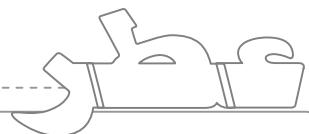
۱۰۶ . بوییدن گل نرگس و مالیدن روغن آن (به بدن) ، فضائل بسیار دارد .

و زمانی که آتش برافروخته شد و حضرت ابراهیم ﷺ را در آتش انداختند و حق تعالی آتش را بر او برد و سلام گردانید ، در میان آتش گل نرگس برای حضرت رویاند .

مکارم الاخلاق باب ۲ فصل ۱ فی النرجس ص ۴۵

و از آن زمان گل نرگس به وجود آمد .

لنرجس فضائل كثيره ...

نبرد جایز نیست (بنا به فتوا یا احتیاط واجب)^{۱۰۷}.

قول دوم : برای معتکف در حال اعتکاف بوییدن عطریّات در صورتی که از بوییدن آن لذّت می‌برد جایز نیست . و کسی که فاقد حس^۲ بویایی است اثری برای او نیست (و تکلیفی ندارد)^{۱۰۸}.

بوی عطر دیگران در اعتکاف

س . در مساجد معمولاً^۳ غیر معتکفین عطر می‌زنند و گریزی از آن نیست ، وظیفه معتکف چیست ؟

آیت الله سید محمد شاهروودی :

چنان‌چه از نشستن کنار آن‌ها قصد تلذّذ نداشته باشد اشکالی ندارد .

آیت الله نوری همدانی :

در فرض سؤال اشکال ندارد ، اگر امکان دارد فاصله گرفته شود و استشمام نکند^{۱۰۹}.

^{۱۰۷}. منهاج الصالحين آیت‌الله سیستانی ج ۱ ص ۱۰۷۸ .

منهاج الصالحين آیت‌الله تبریزی ج ۱ ص ۱۰۷۸ .

پاورقی کتاب عروة الوثقی آیت‌الله گلپایگانی ج ۲ احکام اعتکاف ص ۸۷ . الاحکام الواضحه آیت‌الله فاضل م ۱۱۰۹ .

^{۱۰۸}. تحریر الوسیلة امام ج ۱ فی احکام الاعتكاف ص ۲۸۲ .

و هدایة العباد آیت‌الله صافی گلپایگانی ج ۱ م ۱۴۱۹ .

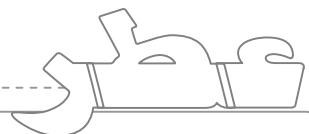
منهاج الصالحين آیت‌الله خوبی ج ۱ ص ۱۰۷۸ .

منهاج الصالحين آیت‌الله وحد خراسانی ج ۲ م ۱۰۷۸ .

وسیلة النجاة آیت‌الله بهجت ج ۱ ما یحرم علی المعتکف ص ۳۳۶ .

زبدۃ الاحکام آیت‌الله اراکی ، احکام اعتکاف ص ۱۵۳ .

^{۱۰۹}. استفتاء خصوصی کتبی از مراجع عظام تقليد .

معتكف و خرید و فروش عطر

☞ خرید و فروش عطريات برای معتکف در حال اعتکاف جایز نیست ، هر چند اصل معامله انجام شده صحیح است .^{۱۱۰}

معتكف و مواد معطر

س . آیا معتکف می تواند از مواد شوینده معطر و خوشبو از جمله صابون مایع یا جامد ، شامپو ، خمیر دندان ، با قيد خوشبو بودن استفاده نماید ؟

آیت الله سیستانی : می تواند .

آیت الله نوری همدانی : خیر جایز نیست .

آیت الله سیدمحمد شاهروodi :

أظهر جواز است . اگر برای تلذّذ نباشد اشكال ندارد .^{۱۱۱}

عطر زدن در حال احرام

قول اول : بر مُحرِّم حرام است استعمال هر ماده‌ای که برای خوش بو کردن بدن یا لباس یا خوراک یا غیر آن‌ها مورد استفاده واقع شود .

^{۱۱۰}. العروة الوثقى با تعلیقه آیات عظام امام ، ارکی ، گلپایگانی ، خوبی ، ج ۲ احکام اعتکاف ص ۸۷ الرابع و ص ۸۹ م ۸ .

هدایة العباد آیت الله صافی گلپایگانی ج ۱ م ۱۴۲۰

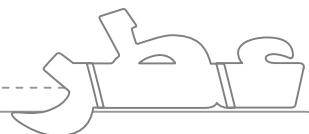
منهج الصالحين آیات عظام خوبی ، تبریزی و سیستانی ج ۱ م ۱۰۷۸ و ۱۰۸۳

منهج الصالحين آیت الله وحید خراسانی ج ۲ م ۱۰۷۸ و ۱۰۸۳

وسیله النجاة آیت الله بهجت ج ۱ ما یحرم علی المعتکف ص ۳۳۶ .

الاحکام الواضحة آیت الله فاضل م ۱۱۰۹ و ۱۱۱۳ .

^{۱۱۱}. استفتاء خصوصی کتبی از مراجع عظام تقليد .

چه استعمال به بوییدن باشد یا خوردن یا مالیدن یا رنگ کردن یا بخور دادن و احتیاط واجب است که از شامپو و صابون و سیگاری که بوی خوش دارد نیز اجتناب کند (بنابر فتوا یا احتیاط واجب) ^{۱۱۲}.

قول دوم: این حکم در غیر زعفران و عود و عنبر و مشک و ورس، مبنی بر احتیاط مستحب است ^{۱۱۳}.

خلوق کعبه ^{۱۱۵}

قول اول: بنا بر مشهور استعمال خلوق که کعبه معظمه را با آن خوش بو می‌کنند، حرام نیست، ولی چون معلوم نیست که خلوق چیست، احتیاط در اجتناب از بوی خوش آن است ^{۱۱۶}.

قول دوم: این احتیاط لازم نیست ^{۱۱۷}.

^{۱۱۲}. برگرفته از فتاوی امام، رهبری و آیات عظام سیستانی، گلپایگانی، خوبی . صافی گلپایگانی، مکارم، اراکی، نوری همدانی، فاضل . (البته با اندکی تفاوت در عبارات)

^{۱۱۳}. آیت الله تبریزی و بهجهت.

^{۱۱۴}. مدرک قول اول و دوم: مناسک حج مطابق با فتاوی مراجع معظم تقلید ص ۲۰۶ عزیزانی که خواهان تفصیل بیشتر یا آشنایی با مسائل اختلافی این بخش هستند می‌توانند به منابع ذیل مراجعه فرمایند:

الف. مناسک حج مطابق با فتاوی مراجع معظم تقلید ص ۲۰۶ تا ۲۱۰ (تهیه و تنظیم: محمد رضا محمودی).

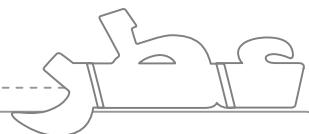
ب. مناسک مصوّر حج ص ۸۶ . (تدوین: محمدحسین فلاح زاده)

ج. مناسک مصوّر عمره مفرد ص ۶۶ (تدوین: محمدحسین فلاح زاده)

^{۱۱۵}. خلوق: عطری که از زعفران و غیر آن گرفته شده و برای نظافت یا معطر کردن کعبه استفاده می‌شود.

^{۱۱۶}. امام، رهبری، آیات عظام گلپایگانی، صافی گلپایگانی، مکارم، اراکی، نوری همدانی.

^{۱۱۷}. آیات عظام خوبی، تبریزی، سیستانی، فاضل.

عطر و میت

﴿ واجب است میت را سه غسل بدهند :

۱. با آبی که با سدر^{۱۱۹} مخلوط باشد.

۲. با آبی که با کافور^{۱۲۰} مخلوط باشد.

۳. با آب خالص^{۱۲۱}.

﴿ بعد از غسل واجب است میت را حنوط کنند یعنی به پیشانی و کف دست‌ها و سر

زانوها و سر دو انگشت بزرگ پاهای او کافور بمالند^{۱۲۲}.

و مستحب است به سر بینی میت هم کافور بمالند^{۱۲۳}.

^{۱۱۸}. مدرک قول اول و دوم : مناسک حج مطابق با فتاوی مراجع معظم تقليد ص ۲۰۹

^{۱۱۹}. سدر : درخت کنار ، شجر النبق ، درختی است گرسنگی که بسیار تناور می‌شود و بلندیش تا ۴۰ متر می‌رسد .

می‌گویند تا سه هزار سال عمر می‌کند ...

برگ آن را پس از خشک کردن می‌سایند و در حمام بدن خود را با آن شستشو می‌دهند ، برای تمیز کردن پوست بدن و تقویت موی‌ها و جلوگیری از ریزش مو نافع است . فرهنگ عمید

^{۱۲۰}. کافور : دارویی خوشبو و سفید صدفی ، دارای بوی قوی و نافذ و اثر ضدعونی کننده است . برگرفته از فرهنگ عمید

^{۱۲۱}. توضیح المسائل مراجع ، ج ۱ م ۵۵۰

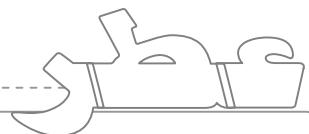
رساله آیت الله وحید خراسانی م ۵۵۶ .

^{۱۲۲}. توضیح المسائل مراجع ، ج ۱ م ۵۸۵ :

و آیات عظام گلپایگانی ، صافی گلپایگانی و مکارم شیرازی می‌فرمایند : علاوه بر مالیدن کافور در این چند موضع بنابر احتیاط واجب مقداری کافور هم بگذارند .

و آیت الله سیستانی می‌فرمایند : ... کافور بزنند به طوری که مقداری از کافور در آن جا باقی بماند هر چند به غیر مالیدن و مسح باشد .

^{۱۲۳}. توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۵۸۵ ، رساله آیت الله وحید خراسانی م ۵۹۰

و بعيد نیست استحباب مالیدن کافور به زیر بغل ، گودی زیر گردن ، کشاله ران ، کف دو پا ، پشت دو دست ، جمیع مفاصل و هر جا از اعضای بدن که بوی بد در آن باشد^{۱۲۴}.

﴿ مستحب است بر روی کفن ، کافور بریزند و آن را با کافور خوشبو نمایند^{۱۲۵} .

تذکر :

کسی که برای حج یا عمره احرام بسته است اگر در حال احرام بمیرد غسل دادن او با آب کافور و حنوط کردن او جایز نیست^{۱۲۶} .^{۱۲۷}

عطر زدن به میت

قول اول : مکروه است میت را با مشک و عنبر و عود و عطرهای دیگر خوشبو کنند یا برای حنوط اینها را با کافور مخلوط نمایند^{۱۲۸} .

قول دوم : احتیاط واجب آن است که میت را با مشک و عنبر و عود و عطرهای دیگر خوشبو نکنند و نیز اینها را با کافور هم مخلوط نمایند^{۱۲۹} .^{۱۳۰}

^{۱۲۴} . آیات عظام اراکی ، خوبی ، گلپایگانی ، سیستانی : العروة الوثقى ج ۱ احکام اموات ، حنوط .

^{۱۲۵} . العروة الوثقى ج ۱ فی مستحبات الکفن ، بقیة المستحبات ، السادس .

^{۱۲۶} . این مسئله دارای جزئیاتی میباشد لطفاً به متن رساله فارسی مراجعه بفرمایید .

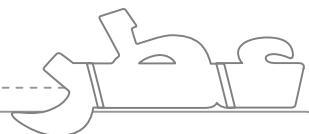
^{۱۲۷} . توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۵۵۳ و ۵۸۸ .

رساله آیت الله وحید خراسانی م ۵۵۹ و ۵۹۳ .

^{۱۲۸} . مرحوم امام ، آیات عظام اراکی ، گلپایگانی و سیستانی .

^{۱۲۹} . آیات عظام خوئی ، تبریزی ، وحید خراسانی ، فاضل لنکرانی و مکارم شیرازی .

^{۱۳۰} . منابع قول اول و دوم : توضیح المسائل مراجع ج ۱ م ۵۹۰ و ۵۹۵ . رساله آیت الله وحید خراسانی م ۵۹۵ . العروة الوثقى ج ۱ فی مکروهات الکفن ، الرابع . و فی الحنوط م ۴ .

عطر زدن بانوان

پیامبر اسلام ﷺ نسبت به استعمال عطر ، میان زن و مرد فرقی گذاشته‌اند .

می‌فرمایند :

عطر زنان رنگش آشکار و بویش پنهان است و عطر مردان بویش آشکار و رنگش ناپیداست.^{۱۳۱}

نکته ظریف این جاست که رنگ ، قابلیت پوشاندن از نامحرم را دارد^{۱۳۲} ولی پوشاندن بوی عطر ممکن نیست .

عطر و نامحرم

س . آیا برای زن جایز است که عطر بزند و از منزل بیرون رود ؟

ج . در روایات متعددی از این معنا نهی شده و ظاهر بعضی از آنها حرمت است^{۱۳۳} .

س . عطر زدن و استعمال بوی خوش برای آقایان و بانوان در صورتی که به مشام

نامحرم برسد ، چگونه است ؟

ج . برای بانوان جایز نیست^{۱۳۴} .

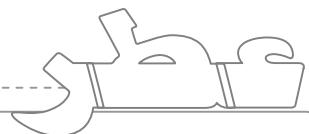
^{۱۳۱} . النبوي ﷺ :

طیب النساء ما ظهر لونه و خفي ريحه و طيب الرجال ما ظهر ريحه و خفي لونه . كافى ج ۶ باب الطيب ص ۵۱۲ ح ۱۷

^{۱۳۲} . و رنگ آرایش بانوان ، نباید توجه نامحرم را جلب نماید ، لذا باید آن را بپوشانند .

^{۱۳۳} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتائات جدید ج ۱ ص ۲۲۱ س ۷۹۷ .

^{۱۳۴} . آیت الله نوری همدانی ، هزار و یک مسئله فقهی ج ۱ ص ۳۰۸ س ۱۰۳۳ .

شایط عطر زدن بانوان

آیت الله مکارم شیرازی :

عطر زدن زنان در برابر نامحرم اشکال دارد^{۱۲۵}.

آیت الله سیستانی :

زنی که عطر زده و بوی آن به مشام نامحرم می‌رسد در صورتی که این عمل منجر به تحریک شهوت و گناه انداختن مردان نامحرم گردد یا زن به قصد تحریک شهوت مردان و به فتنه و فساد انداختن آنان خود را معطر نماید جایز نیست و در غیر این صورت جایز است.^{۱۲۶}.

رهبری :

در صورتی که عطر زدن موجب جلب توجه نامحرم یا خوف به گناه و فساد افتدن گردد جایز نیست و در غیر این صورت شرعاً حرام نیست.^{۱۲۷}.

امام و آیت الله اراکی :

عطر زدن اشکال ندارد ولی اگر عطر زدن بانوان موجب مفسده و تحریک باشد جایز نیست.^{۱۲۸}.

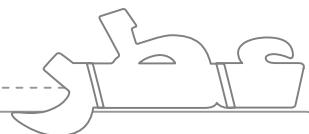
س . خوش بو کردن زن برای محارم و غیر شوهر صحیح است ؟

^{۱۲۵} . احکام روابط مرد و زن ص ۱۲۷ پاورقی مسأله ۱۳۷.

^{۱۲۶} . الفقه للمغتربين ، شؤون النساء م ۵۰۴

^{۱۲۷} . توضیح المسائل مراجع ج ۲ احکام ازدواج ص ۴۴۹

^{۱۲۸} . احکام روابط زن و مرد س ۱۳۷.

ج . خوشبو کردن زن در منزل خودش ، اشکال ندارد و لو این که محارم در منزل باشند ولی زن نباید با این حالت از منزلش بیرون برود^{۱۳۹}.

عطر و ادکلن ملایم

س . آیا استعمال عطر و ادکلن ملایم برای خانم‌ها در مجتمع عمومی و در حضور نامحرم حرام است ؟

آیا استفاده از کرم‌ها و یا ضد بوی بغل که دارای بوی ملایمی است شامل حکم فوق می‌شود ؟

ج . از هر چه سبب جلب توجه نامحرم شود باید اجتناب شود^{۱۴۰}.

بیان یک نکته

وجه حرمت یا کراحت عطر زدن بانوان در حال خارج شدن از منزل ، ممکن است از آیه کریمه قرآن (آیه حجاب و زینت) هم استفاده شود . زیرا عطر ، زینت زن است و خداوند متعال درباره زینت می‌فرماید :

وَلَا يُبَدِّيْنَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ إَبَآبِهِنَّ أَوْ ...^{۱۴۱}

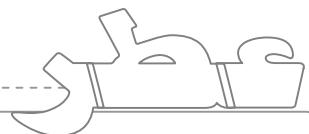
غسل به جهت استعمال عطر

⇒ مستحب است زنی که خود را برای غیر شوهرش خوشبو و معطر کرده است غسل

^{۱۳۹} . آیت الله تبریزی ، استفتایات جدید ج ۱ س ۱۶۱۶ .

^{۱۴۰} . آیت الله بهجت ، استفتایات ج ۴ ص ۲۰۹ س ۵۳۵۲ .

^{۱۴۱} . نور ۳۱ : زنان مؤمنه نباید زینت‌هایشان را آشکار سازند مگر برای شوهر و محارمشان مثل پدر و ...

نماید.^{۱۴۲}

س . اگر زنی خود را برای غیر شوهر خوشبو کرد آیا غسل لازم است ؟

ج . در فرض سؤال مستحب است غسل کند.^{۱۴۳}

کعبه امام صادق علیه السلام :

هر زنی که برای غیر شوهر خود را معطر کند ، نمازش مقبول واقع نمی شود^{۱۴۴} تا

این که به خاطر عطر زدن غسل کند همان گونه که غسل جنابت می کند.^{۱۴۵}

عطر زدن سبب لunct

کعبه پیامبر اکرم علیه السلام :

هر زنی که عطر بزند و از منزلش خارج شود تا وقتی که به خانه اش برگردد لunct

می شود.^{۱۴۶}

عطر و عده وفات

☞ زن در عده وفات شوهر واجب است زینت را ترک کند و منظور از زینت ، هم

^{۱۴۲} . العروة الوثقى ج ۱ فى الأغسال الفعلية ص ۳۴۵ .

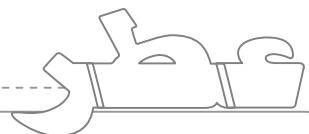
^{۱۴۳} . آیت الله فاضل لنکرانی ، جامع المسائل ج ۲ ص ۷۵ س ۱۷۳ .

^{۱۴۴} . يعني تارک نماز محسوب نمی شود ، نمازش صحيح است ، لکن اجر و پاداشی به او نمی دهند .

^{۱۴۵} . أیما إمرأة تطییبت لغير زوجها لم تقبل منها صلاة حتى تغسل من طییبها كغسلها من جنابتها . کافی ج ۵ ص ۵۰۷

^{۱۴۶} . عن أبي عبد الله علیه السلام قال : قال رسول الله علیه السلام :

أيّ امرأة تطییبت ثم خرجت من بيتها فھي تُلعن حتّى ترجع إلى بيتها متى ما رجعت .

زینت در بدن است مانند :

عطر زدن و سرمه کشیدن و حنا کردن و آرایش نمودن

و هم زینت در لباس مانند :

لباس سرخ و زرد و امثال این‌ها^{۱۴۷}، و زیورآلات زنانه بکار بردن^{۱۴۸}.

س . اگر زن در عده وفات زینت کند آیا لازم است دوباره عده نگه دارد یا نه ؟

ج . ترک زینت شرط در عده نیست بلکه فقط حکم تکلیفی است .

پس اگر از روی معصیت یا فراموشی یا ندانستن مسئله در تمام ایام عده زینت کند

لازم نیست عده را از سر بگیرد یا اگر در بعض ایام عده زینت نمود لازم نیست آن

مقدار را از سر بگیرد^{۱۴۹}.

^{۱۴۷} . حتی گاهی لباس سیاه هم لباس زینتی است به خاطر کیفیت برش پارچه آن یا به جهت بعض خصوصیات موجود در آن .

^{۱۴۸} . و به طور کلی زن در ایام عده وفات باید تمام چیزهای را که در عرف محل خود زینت محسوب می‌شود یا برای شوهر در اوقات مناسب مانند عید و عروسی و غیره به آن‌ها زینت می‌نموده ترک کند .

این به حسب اشخاص و زمان‌ها و شهرها و فرهنگ‌ها و رسوم تفاوت دارد و لازم است در هر شهری آن‌چه متعارف برای زینت در آن شهر است ملاحظه شود .

بله نظافت بدن و لباس و سر را شانه زدن و ناخن گرفتن و حمام رفتن اشکال ندارد .

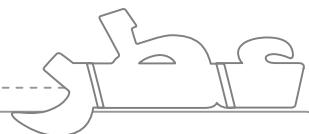
همچنین پهن کردن فرش‌های فاخر در منزل و سکنی گردیدن در منازل مزین و زینت نمودن فرزندان اشکال ندارد .

^{۱۴۹} . برگرفته از :

مجمع المسائل آیت الله گلپایگانی ج ۲ ص ۲۶۱ حداد

منهج الصالحين آیات عظام خوبی و تبریزی ج ۲ م ۱۴۵۲

منهج الصالحين آیت الله وحید ج ۳ م ۱۴۵۲

حکم اسانس و ادکلن

﴿ روغن و عطريات خارجه مادامي که علم به نجاست آنها نيست محکوم به طهارت هستند و معامله آنها مانعی ندارد .^{۱۵۰} .

س . آيا ادکلن هايي که در بازار است و يا از خارج وارد مى کنند در صورتی که ندانيم الكل آن چه نوعی است ، نجس است يا پاک ؟

ج . پاک است .^{۱۵۱} .

س . الكل و ادکلن و غيره که نجاستشان ثابت نيست چه حكمی دارد ؟ همچنین استفاده از آنها ؟

ج . اگر مشکوك باشد که از مسکر مایع بالإصاله^{۱۵۲} گرفته شده يا نه محکوم به

منهاج الصالحين آيت الله سیستانی ج ۳ م ۵۸۳ و ۵۸۴ .

تحریرالوسيله ج ۲ ص ۳۰۲ و ۴ م ۳۰۲ و ۵

هدایة العباد آيت الله گلپایگانی ج ۲ م ۱۴۲۶ و ۱۴۲۷ .

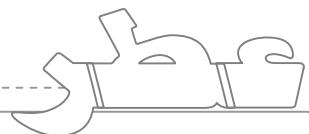
هدایة العباد آيت الله صافی گلپایگانی ج ۲ ص ۵۰۲ م ۴ و ۵

. آيت الله بروجردي ، استفتائات ج ۲ ص ۸ س ۱۱ .^{۱۵۰}

^{۱۵۱} . استفتائات ، پرسش و پاسخ از محضر آيت الله خوبی ص ۲۰ س ۴۲ .

^{۱۵۲} . مسکر : مست کننده

بالإصاله : در اصل . يعني شيء جامد مست کننده حرام است ولی نجس نیست ، هر چند بعد آن را تبدیل به مایع کرده باشند . ولی اگر شيء مست کننده از ابتدا مایع بوده ، علاوه بر حرام بودن ، نجس هم می باشد ، هر چند بعد تبدیل به جامد شده باشد .

طهارت است^{۱۵۳}.

س . عطرهایی مثل اُدکلن که مقداری الکل دارند ، در غیر موردنی که یقین به نجاست آن داشته باشیم ، پاک هستند ؟

ج . پاک است^{۱۵۴}.

س . اُدکلن و تافت برای سر از نظر نجاست چه حکمی دارد ؟

ج . اُدکلن محکوم به طهارت است^{۱۵۵}.

س . استعمال اُدکلن اعم از داخلی و خارجی ، جایز است یا نه ؟

ج . حقیر از مواد آن اطلاع ندارم بلی اگر علم نداشته باشد که از چیز نجس ساخته شده یا با نجسی ملاقات نموده ، محکوم به طهارت است^{۱۵۶}.

س . استفاده از اُدکلنی که می‌گویند در آن الکل به کار رفته است چه حکمی دارد ؟

ج . از آن اجتناب کنید^{۱۵۷}.

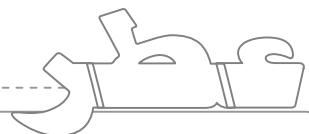
^{۱۵۳} . آیت الله صافی گلپایگانی ، جامع الأحكام ج ۱ ص ۴۷ س ۱۵۲.

^{۱۵۴} . آیت الله تبریزی ، استفتائات ج ۲ ص ۲۴ س ۷۵.

^{۱۵۵} . استفتائات ، پرسش و پاسخ از محضر آیت الله خوبی ص ۲۱ س ۴۳.

^{۱۵۶} . آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۱ ص ۴۷ س ۸۱.

^{۱۵۷} . آیت الله سید محمد شاهروodi ، استفتائات ص ۲۵ س ۸۵.

حكم الكل

⇒ الكل ، چه صنعتی ، چه طبی ، به تمام اقسامش پاک است^{۱۵۸}.

⇒ الكل هایی که ذاتاً قابل شرب نیست یا جنبه سمی دارد ، نجس نیست ، ولی هرگاه آن را رقیق کنند و مشروب و مسکر باشد ، نوشیدنش حرام است و احتیاطاً حکم نجس دارد^{۱۵۹}.

س . آیا الكل نجس است یا ظاهر ؟
ج . الكل و هر نوع مایع دیگری که اگر انسان آن را بخورد او را مست می کند ،
نجس است^{۱۶۰}.

الكل سفید

⇒ الكل سفید و طبی که الكل خالص می باشد و مصارف طبی دارد پاک می باشد .
مگر این که از شراب و فقاع گرفته شده باشد که در این صورت نجس است ...^{۱۶۱}
س . آیا الكل سفید خالص ، که مسکر است و برای مصارف پزشکی مورد مصرف

^{۱۵۸}. آیت الله سیستانی توضیح المسائل مراجع ج ۱ ص ۸۸.

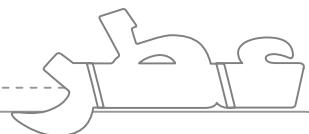
الفقه للمغتربين فصل ۳ ص ۸۲ م ۳۷ : الكحول بجميع انواعه ، سواء المتخذ من الأخشاب أَم من غيرها ، ظاهر غير نجس ، فالأدوية والطعور والمؤكولات المحتوية على الكحول ظاهرة ...

^{۱۵۹}. آیت الله مکارم شیرازی ، توضیح المسائل مراجع ج ۱ ص ۸۸.

تمام الكل هایی که درجه غلظت آن بالاست و به خاطر غلظت آن قابل شرب نیست ، هر چند مواد سمی در آن نباشد پاک است و فرقی میان الكل طبی و صنعتی از این نظر نیست ، اما الكل هایی که درجه غلظت آن ها در حدی است که قابل شرب است از نظر طهارت اشکال دارد .
استفتائات جدید آیت الله مکارم ج ۲ ص ۲۸ س ۴۰

^{۱۶۰}. آیت الله سید محمد شاهروdi ، استفتائات ص ۲۴ س ۸۴.

^{۱۶۱}. آیت الله فاضل لنکرانی ، رساله توضیح المسائل ص ۲۲ م ۱۱۸.

قرار می‌گیرد، نجس است و باید از آن پرهیز کرد؟

ج. الکل‌هایی که به صورت فعلی قابل شرب نیست و باید آن را رقیق کرد نجس نمی‌باشد، ولی اگر به صورت کنونی‌اش قابل شرب باشد نجس است (بنابر احتیاط واجب) و اگر مشکوک باشد آن نیز پاک است.^{۱۶۲}

س. آیا الکل طبی که یک ذره‌اش مست کننده است پاک است؟

ج. الکل طبی پاک است.^{۱۶۳}

✓ یک استفقاء دیگر.^{۱۶۴}

الکل سفید در اُدکلن و مواد آرایشی

س. اگر الکل سفید را در اُدکلن‌ها و مواد آرایشی به کار برند، با توجه به این‌که مواد شیمیایی دیگری نیز به این‌گونه کالاهای اضافه می‌کنند و در نتیجه مثل الکل

^{۱۶۲}. آیت الله مکارم شیرازی، استفتائات جدید ج ۲ ص ۳۹ و ۴۰ س ۴۲.

^{۱۶۳}. آیت الله تبریزی، استفتائات جدید ج ۱ ص ۲۷ و ۲۸ س ۹۴.

^{۱۶۴}. س. الکل سفید که برای تزریقات در درمانگاه‌ها و بیمارستان‌ها به کار می‌رود پاک است یا خیر؟ آیت الله سیستانی: پاک است.

آیت الله صافی گلپایگانی: اگر در ترکیب آن الکل مست کننده نجس وجود داشته باشد نجس است و اگر مشکوک باشد، محکوم به طهارت است.

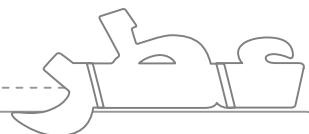
آیت الله تبریزی: محکوم به طهارت است.

مقام معظم رهبری: اگر معلوم نیست در اصل از اقسام مایعات مست کننده باشد محکوم به طهارت است.

آیت الله مکارم شیرازی: آری پاک است.

آیت الله بهجت: اگر مسکر مایع بالاصالة است، نجس است.

آیت الله فاضل لنگرانی: پاک است.

صنعتی ، قابلیت شرب ندارند ، محکوم به طهارت هستند ؟

ج . اگر بدون آن مواد قابل شرب است و مایع مست کننده محسوب می شود نجس است (بنابر احتیاط واجب) ^{۱۶۵} .

الكل صنعتی

⇒ الكل صنعتی که همان الكل سفید به اضافه مقداری مواد سمی است و کاربرد صنعتی دارد پاک می باشد ^{۱۶۶} .

⇒ الكل صنعتی که ... اگر انسان نداند از چیزی که مست کننده و روان است درست کرده اند ، پاک می باشد ^{۱۶۷} .

⇒ الكل صنعتی طبی پاک است ولی مشروبات الكلی مست کننده اشکال دارد ^{۱۶۸} .

⇒ الكل طبی صنعتی پاک است زیرا با قطع نظر از ماده رنگی ، قابل شرب نیست ، نوعی سم محسوب می شود ، بنابراین أدله مسکر مایع ، شامل آن نمی شود ^{۱۶۹} .

✓ چند استفتاء دیگر ^{۱۷۰} .

^{۱۶۵} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتائات جدید ج ۲ ص ۴۰ س ۴۳ .

^{۱۶۶} . آیت الله فاضل لنکرانی ، رساله توضیح المسائل ص ۲۲ م ۱۱۸ .

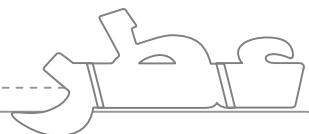
^{۱۶۷} . توضیح المسائل مراجع ج ۱ ص ۸۸ م ۱۱۲ .

^{۱۶۸} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتائات جدید ج ۱ ص ۳۲ س ۵۰ .

^{۱۶۹} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتائات جدید ج ۱ ص ۳۱ س ۴۸ .

^{۱۷۰} . س . الكل سفید و الكل صنعتی ، از نظر مصرف زخم های روی جلد پوست بدن و تزریقات چه صورت دارد ؟ هنگام نماز شستشو شود یا با همان حال می شود نماز خواند ؟

ج . اگر علم به این که از مسکر مایع ساخته شده نداشته باشد ، اشکال ندارد و هر چند شستن آن برای نماز مطابق با

✓ و تحقیق و بررسی بیشتر^{۱۷۱}.

الکل اتیلیک و الکل متیلیک

الکل (Alcohol) مأخوذه از الکحل عربی، مایع است فرار، دارای طعم تند و سوزان و بر دو قسم است:

یکی الکل اتیلیک که در تمام نوشابه‌های خمری شراب و عرق و امثال آنها موجود است و از شراب انگور یا کشمکش گرفته می‌شود و مایع است بی‌رنگ با بوی

آیت الله صافی گلپایگانی، جامع الأحكام ج ۱ ص ۴۷ س ۱۵۰ احتیاط است.

س. الکل صنعتی پاک است و قسم دیگری از الکل است که سفید است و به آن الکل متیلیک می‌گویند، آیا آن هم پاک است؟

آیت الله اراکی، استفتائات، طهارت ص ۸ س ۴ ج. فرقی بین آن دو نیست.

س. آیا الکل زرد و سفید نجس است؟ ج: الکل صنعتی و الکل‌هایی که در مداوا و آمپول زدن و امثال آن به کار می‌رود، آیت الله فاضل لنکرانی، جامع المسائل ج ۱ ص ۴۰ س ۷۳ نجس نیست.

^{۱۷۱} س. الکل صنعتی و الکل طبی، شامل ماده اصلی سکر آور شراب یعنی الکل می‌باشد، و اگر کسی این‌ها را بخورد حالت مستی پیدا می‌کند، در فرض سؤال که الکل مایع می‌باشد آیا نجس است؟

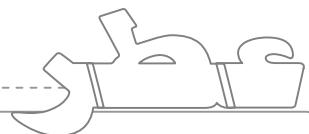
ج. اولاً: از قرار معلوم، الکل، مسکر بالفعل (در مقابل مسکر بالقوه) نیست و بدون امتصاص با آب و تنزل درجه غلظت آن مسکر نمی‌شود، لذا این گونه مسکریت سبب حکم به نجاست آن نمی‌شود و می‌توان گفت ادله مربوطه به خمر و مسکر اختصاص دارد به مسکراتی که به طور طبیعی و متعارف قابل شرب و موجب سکر می‌شود و از الکل که از مستحبات است انصراف دارد و شامل آن نمی‌شود.

ثانیاً: به طوری که افراد مطلع که مصرف کنندگان خمر و الکل را دیده‌اند می‌گویند:

مسکر حاصل از خمر، سکر به خصوصی است و هرگز آن نوع سکر با مصرف الکل حاصل نمی‌شود، بلکه مصرف آن، تنها موجب نوعی اغماء و مسمومیت و تخدیر می‌شود.

بنابراین بین آن‌ها اختلاف ماهوی و ذاتی وجود دارد اگر چه از لحاظ شیمیایی عنصر مشترکی داشته باشند، لذا الکل محکوم به طهارت است و بر فرض شک هم، اصلة الطهارة جاری است.

آیت الله فاضل لنکرانی، جامع المسائل ج ۲ ص ۴۶ س ۷۸

مطبوع و طعم تند ، در مجاورت هوا با شعله آبی کم رنگ می‌سوزد و بیشتر به صورت مشروبات الکلی مصرف می‌شود ، در داروخانه‌ها نیز به کار می‌رود و آن را الکل سفید هم می‌گویند .

دیگر الکل متیلیک که از تقطیر چوب به دست می‌آید و آن را عرق‌چوب یا الکل چوب یا الکل صنعتی هم می‌گویند ، قابل شرب نیست و در صنعت و طب به کار می‌رود .

محمد زکریای رازی نخستین کسی است که از تقطیر شراب الکل گرفت و آن را الکحل نامید^{۱۷۲} .

الکل تقطیری و حکم آن

س . الکل را می‌توان از تقطیر مشروبات الکلی نیز به دست آورد . این چنین الکلی چه حکمی دارد ؟

ج . آن‌چه از تقطیر مشروبات الکلی به دست می‌آید همان حکم را دارد^{۱۷۳} .

⇒ تحقیق و بررسی بیشتر ضمن یک استفتاء^{۱۷۴} .

^{۱۷۲} . فرهنگ عمید .

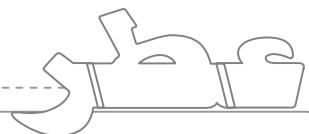
^{۱۷۳} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتائات جدید ج ۲ ص ۳۸ س ۴۰ .

^{۱۷۴} . جهت روشن‌تر شدن حکم تقطیر مایعات نجس یا متنجس می‌توانید به کتاب عروة الوثقی ج ۱ مطهرات ، الخامس : انقلاب م ۳ و تعلیقه‌های آن مراجعه فرمایید .

^{۱۷۵} . س . در مورد الکل صنعتی می‌فرمایید :

اگر انسان نداند مست کننده است و نداند که آن را از چیز مست کننده روان درست کرده‌اند پاک است .

در این‌جا از نظر موضوع ، به طوری که از کتاب‌های علمی جدید و از دکتر داروساز و اهل اطلاع به دست آورده‌ایم به

الكل مشكوك

س . اگر ندانیم الكلی از مشروبات الكلی تهیه شده است یا از طرق دیگر ، آیا این الكل پاک است ؟

ج : با شرایطی که در بالا گفته شد پاک است^{۱۷۶} .

نجاست مشروبات الكلی

☞ شراب (خمر) چنان‌چه به خودی خود روان باشد نجس است^{۱۷۷} .

که خیران خادم می‌گوید :

طور کلی الكل صنعتی که برای رنگ کردن و سوزاندن و الكل طبی که برای ضد عفونی و تزریقات و مخلوط در دارو و شربت‌ها به کار می‌رود و ادکلن که برای آرایش به کار می‌رود و الكل مخلوط دارد ، در همه این‌ها ۸۰ و ۹۰ درجه و سمی و مهلک می‌باشد بنابراین بدون علاج و مخلوط کردن ، مسکر نیست .

ولی در اینجا یک مسأله باقی می‌ماند که به آن کمتر توجه شده و آن این که به طور تحقیق این الكل سمی را به وسیله تبخیر از الكل مست کننده می‌گیرند و الكل مسکر را تبخیر می‌کنند و بخار آن مجدداً متقاطر شده و به صورت الكل مهلک درمی‌آید .

با توجه به این موضوع ، استحاله مسکر به بخار را اگر از مظہرات بدانیم و به عبارت علمی استصحاب نجاست را در بخار به واسطه تعدد موضوع جاری ندانیم و اصالة الطهارة جاری کنیم حکم به طهارت مانع ندارد ، زیرا بخار طاهر است و الكل سمی از این بخار گرفته شده و مسکر هم نیست .

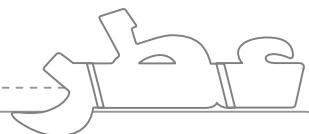
ولی روی فتوای جناب عالی که در مایعات متقاطره از نجس و منتجس می‌فرمایید اقوی نجاست است حکم به طهارت الكل مشکل می‌شود بلکه باید روی این موضوع و روی فتوای جناب عالی گفت نجس است مگر این که وجه دیگر به نظر حضرت عالی باید لذا روی فرض مذکور در الكل ، حکم آن را بیان فرمایید .

ج . اشکالی که حقیر در مایعات متقاطره دارم در این مورد نیز جاری است و حکم به طهارت ، مشکل است .

آیت الله گلپایگانی ، مجمع المسائل ج ۱ ص ۳۶ س ۳۷

^{۱۷۶} . آیت الله مکارم شیرازی ، استفتائات جدید ج ۲ ص ۳۸ س ۴۰ .

^{۱۷۷} . توضیح المسائل مراجع ج ۱ نجاست ، شراب ، م ۱۱۱ .

ضمن نامه‌ای از امام علیؑ پرسیدم :

لباسی که شراب و گوشت خوک به آن برخورد نموده ، می‌شود در آن نماز خواند ؟

... حضرت در پاسخ نوشت :

در لباس ، نماز نخوان ، زیرا آن^{۱۷۸} رجس است .

کچه شخصی از امام صادق علیؑ پرسید :

لباس را به کسی عاریه داده که یقین دارد شراب خوار است ، بعد از این که لباس را

بازگرداند ، قبل از شستشو می‌تواند در آن نماز بخواند ؟

امام علیؑ فرمود : تا لباس را نشسته در آن نماز نخواند .^{۱۸۰}

کچه و روایت یونس .^{۱۸۱}

کچه و روایت علی بن مهزیار .^{۱۸۲}

^{۱۷۸}. ممکن است ضمیر به لباس بازگردد و یا به شراب و گوشت خوک .

^{۱۷۹}. عن خیران الخادم قال :

کتبت إلى الرجل علیؑ أسأله عن الثوب يصبه الخمر و ... أ يصلى فيه أ م لا ؟ ... فكتب علیؑ : لاتصل فيه فإنه رجس .

كافی ج ۳ ص ۴۰۵ ح ۵

^{۱۸۰}. و سألت أبا عبد الله علیؑ عن الذي يغير ثوبه لمن يعلم أنه يأكل الجرّ أو يشرب الخمر فيرده أ يصلى فيه قبل أن يغسله ؟

قال : لا يصل فيه حتى يغسله .

^{۱۸۱}. إذا أصحاب ثوبك خمر أو نبيذ مسکر فاغسله إن عرفت موضعه فإن لم تعرف موضعه فاغسله كله و إن صلิต فيه فأعد صلاتك .

كافی ج ۳ ص ۴۰۵ ح ۴

^{۱۸۲}. عن علی بن مهزیار قال :

قرأت في كتاب عبدالله بن محمد إلى أبي الحسن علیؑ :

جعلت فداك روى زراره عن أبي جعفر و أبي عبدالله علیؑ في الخمر يصبه ثوب الرجل أنهما قالا : لا بأس بأن يصلى فيه

نجاست آبجو

﴿ فقاع که از جو گرفته می‌شود و به آن آبجو می‌گویند ، نجس است (بنابر فتوا یا احتیاط واجب) .^{۱۸۳}

که أَبْيَ جَمِيلَ بَصْرِيَ مَىْ گُوِيدَ :

در بازار بغداد با یونس راه می‌رفتیم ، شخصی آبجوی را که داشت ، باز نمود ، به لباس یونس ترشح کرد ، یونس غمگین شد ، تا این‌که وقت نماز ظهر فرا رسید ، به او گفتم : ای أَبَا مُحَمَّد ، نماز نمی‌خوانی ؟
گفت : تا به خانه نروم و لباسم را نشویم نماز نمی‌خوانم .

گفت : هشام بن حکم برایم نقل کرد که از امام صادق علیه السلام درباره فقاع پرسیدم :

حضرت فرمود :

مبدعاً آن را بخوری ، زیرا خمر مخفی است ، چنان‌چه به لباست ترشح کرد ، آن را بشوی .^{۱۸۴}

إِنَّمَا حَرَّمَ شَرِبَهَا .

و روی غير زرارة عن أبي عبدالله علیه السلام أنه قال :

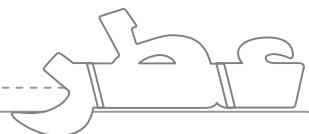
إِذَا أَصَابَ ثُوبَكَ خَمْرًا أَوْ نَبِيْذًا - يعنى المسكر - فاغسله إِنْ عَرَفْتَ مَوْضِعَهِ وَ إِنْ لَمْ تَعْرِفْ مَوْضِعَهِ فاغسله كله وَ إِنْ صَلَيْتَ فِيهِ فَأَعْدِ صَلَاتِكَ .

فَأَعْلَمُنِي مَا آخَذَ بِهِ ؟

فوقع بخطه علیه السلام : خذ بقول أبي عبدالله علیه السلام .

عروة الوثقى ج ١ نجاست ، العاشر : الفقاع .^{۱۸۵}

عن أبي جميل البصري قال : كنت مع یونس ببغداد و أنا أمشي معه في السوق ففتح صاحب الفقاع فقفز فأصحاب ثوب

نجاست مسکرات دیگر

✓ و (غیر از شراب و فقاع) ، هر چیزی که به خودی خود روان بوده و انسان را

مست می کند^{١٨٥} :

قول اول : نجس است (بنابر فتوا یا احتیاط واجب)^{١٨٦} .

قول دوم : نجس است بنابر احتیاط مستحب^{١٨٧} .^{١٨٨}

البته خوردن آن قطعاً حرام است^{١٨٩} .

آیات حرمت شراب

كَمَّ يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنْفَعٌ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرٌ

يونس فرأيته قد اغتم بذلك حتى زالت الشمس .

فقلت له : يا أبا محمد ألا تصلى ؟

قال : ليس أريد أن أصلى حتى أرجع إلى البيت وأغسل هذا الخمر من ثوبى .

فقلت له : هذا رأى رأيته أو شيء ترويه ؟

قال : أخبرنى هشام بن الحكم أنه سأل أبا عبدالله رض عن الفقاع .

فقال : لا تشربه فإنه خمر مجھول فإذا أصاب ثوبك فاغسله .

٣٩٢ ح ١ تا ٦ أبواب الأنبياء ص ٤٠٧ ح ٣ كافى ج

^{١٨٥} . مانند نبیذ ، نقیع ، بتع ، مزر و ...

٤١٢ تا ٤٠٧ ح ١١١ م ١ نجاست ، شراب م ١١١ . آیات عظام خوبی ، گلپایگانی ، اراکی ، تبریزی ، صافی گلپایگانی ، مکارم شیرازی ، بهجت ، فاضل لنگرانی .

^{١٨٧} . سیستانی .

٤١٢ تا ٤٠٧ ح ١١١ م ١ نجاست ، شراب م ١١١ . مدارک قول اول و دوم :

توضیح المسائل مراجع ج ١ نجاست ، شراب م ١١١ .

عروة الوثقى ج ١ نجاست ، التاسع : خمر ، م ١

^{١٨٩} . کافی ج ٦ باب أن رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم حرم كل مسکر قلیله و کثیره ص ٤٠٧ تا ٤١٢ .

مِنْ نَفْعِهِمَا .^{۱۹۰}

كَلَّ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَنَ وَالْإِثْمُ^{۱۹۱} وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنْزِلْ بِهِ سُلْطَنَنَا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ^{۱۹۲}.

كَلَّ يَأْتِيهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَمُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَنِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَنُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ^{۱۹۳}.

حرمت و مذمت شراب

کله هارون پسر جهم می گوید :

هرماه امام صادق علیه السلام در حیره بودیم آن زمان که نزد منصور رفته بودند ، یکی از شرطه ها مردم را به ولیمه ختنه سوری پرسش دعوت کرد که امام نیز از دعوت شدگان بود .

هنگامی که امام و اطرافیانشان بر سر سفره مشغول تناول غذا بودند ، مردی از آن جمع آب خواست ، قدحی از شراب آورده شد و تا به او دادند امام صادق علیه السلام از سر سفره برخاست ، علت را از ایشان جویا شدند ، حضرت فرمود :

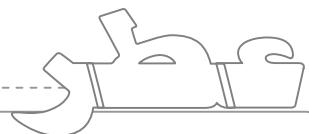
. ۲۱۹ .^{۱۹۰}

^{۱۹۱} . در آیه سابق حق تعالی فرمود : فيهما (يعني در خمر و ميسير) إثم است ، و در اين آيه إثم تحريم شده است .

جهت توضیح بیشتر به روایت کافی ج ۶ باب تحريم الخمر فی الكتاب ص ۴۰۶ ح ۱ مراجعه بفرمایید .

. ۳۳ .^{۱۹۲} اعراف

. ۹۱ و ۹۰ .^{۱۹۳} مائده

رسول الله ﷺ می فرماید :

ملعون است هر که بر سفره‌ای نشیند که بر آن شراب می‌نوشند و ... .^{١٩٤}

چند روایت دیگر

✓ فروش شراب و مال حاصل از آن.^{١٩٥}

✓ علت تحریم شراب.^{١٩٦}

✓ اقسام خمر.^{١٩٧}

✓ اجاره دادن منزل و مغازه جهت فروش شراب حرام و إجاره بهای آن.^{١٩٨}

^{١٩٤} عن هارون بن الجهم قال :

كنا مع أبي عبدالله عليه السلام بالحيرة حين قدم على أبي جعفر المنصور فختن بعض القواد إبناً له و صنع طعاماً و دعا الناس .

و كان أبو عبدالله عليه السلام فيمن دعى فيينا هو على المائدة يأكل و معه عدة على المائدة فاستسقى رجل منهم ماء فأتاها بقدح فيه

شراب لهم فلما أن صار القدح في يد الرجل قام أبو عبدالله عليه السلام عن المائدة فسئل عن قيامه فقال :

قال رسول الله ﷺ :

ملعون من جلس على مائدة يشرب عليها الخمر .

و في رواية أخرى :

ملعون ملعون من جلس طائعاً على مائدة يشرب عليها الخمر .

كافی ج ٦ ص ٢٦٨ ح ١

^{١٩٥} . كافی ج ٥ باب السحت ص ١٢٦ و ١٢٧ ح ١ تا ٣ و باب بيع العصير و الخمر ص ٢٣٠ ح ٢

^{١٩٦} . الصادق عليه السلام :

... و أما الخمر فإنه حرمها ل فعلها و لفسادها و قال :

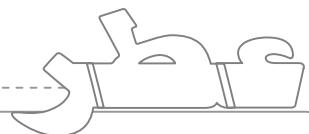
مدمن الخمر كعابدوثن ، تورثه الإرتعاش ، و تذهب بنوره ، و تهدم مروءته و تحمله على أن يجسر على المحارم من سفك

الدماء و رکوب الزنا فلا يؤمن إذا سكر أن يثبت على حرمته و هو لا يعقل ذلك .

كافی ج ٦ كتاب الأطعمة ، علل التحریم ص ٢٤٢ و ٢٤٣ ح ١

و الخمر لا يزداد شاربها إلا كل سوء .

^{١٩٧} . كافی ج ٦ أبواب الأنبياء ص ٣٩٢ ح ١ تا ٣ .

تذکر :

احادیث و روایات در مذمت خمر و مشروبات بسیار زیاد است می‌توانید به این

کتاب‌ها مراجعه کنید :

✓ کافی^{١٩٩}

✓ فضایح الصوفیہ^{٢٠٠}

✓ بحار الانوار^{٢٠١}

منابع

- الإحتجاج علامه أبي جعفر احمد بن على الطبرسي ج ١ چاپ دوم ١٤١٦ ق دارالأسوة للطباعة و النشر .
- احکام روابط زن و مرد چاپ ٣٨ سال ١٣٨٦ ، ناشر بوستان کتاب قم . سید مسعود معصومی .
- الاحکام الواضحه آیت الله فاضل لنکرانی چاپ پنجم ١٤٢٤ ق چاپ اعتماد قم ناشر : مركز فقه الأئمه الأطهار بعلبك .
- استفتائات آیت الله اراکی ، چاپ اول چاپ الهادی قم تابستان ١٣٧٣ ش ، نشر معروف قم
- استفتائات آیت الله حاج آقا حسین بروجردی ، ج ٢ چاپ اول ١٣٨٨ ش چاپخانه بزرگ قرآن کریم ناشر : مؤسسه آیت الله بروجردی .
- استفتائات ، پرسش و پاسخ از محضر آیت الله خویی چاپ اول چاپ ستاره ١٣٨١ مؤسسه إحياء آثار امام الخویی .

١٩٨. الصادقی بغداد :

عن الرجل يؤاجر بيته بيع فيها الخمر ، قال حرام أجرته .

١٩٩. کافی ج ٦ باب الأنبذه ص ٣٩٢ تا ٤٣٠

کافی ج ٢ باب الكبائر ص ٢٩٧ ح ٥

کافی ج ٣ ص ٣٩٢ ح ٢٤

کافی ج ٥ ص ٢٩٩ ح ١ و ص ٣٤٧ ح ١

کافی ج ٥ باب السحت ص ١٢٦ و ١٢٧ ح ١ تا ٣

کافی ج ٥ باب العصیر و الخمر ص ٢٣٠ ح ٢ و ص ٢٢٧ ح ٨ و ...

٢٠٠. فضایح الصوفیہ ، حرمت شرب خمر ص ٢٠٥ تا ٢١١ .

٢٠١. بحار الانوار ج ٦٢ باب التداوى بالحرام ص ٧٩ تا ٩٣

بحار الانوار ج ٦٦ باب الأنبذه و المسکرات ص ٤٨٢ تا ٥٢٦ .

- ۰ استفتایات جدید آیت الله تبریزی ج ۱ چاپ اول و سوم ۱۳۸۵ ش چاپ ستاره انتشارات سرور .
- ۰ استفتایات آیت الله سید محمد حسینی شاهروdi چاپ دوم ۱۳۸۸ چاپخانه ظهور ناشر : آل مرتضی ع .
- ۰ استفتایات جدید آیت الله مکارم‌شیرازی ج ۱ چاپ سوم ۱۳۸۶ ش چاپ سلیمان‌زاده ناشر مدرسه الإمام علی بن أبي طالب ع .
- ۰ استفتایات جدید آیت الله مکارم‌شیرازی ج ۲ چاپ دوم ۱۳۸۵ ش چاپ سلیمان‌زاده ناشر مدرسه الإمام علی بن أبي طالب ع .
- ۰ استفتایات از محضر آیت الله بهجت ج ۲ و ج ۴ چاپ اول تابستان ۱۳۸۶ چاپ نینوا ناشر : دفتر معظم له .
- ۰ استفتاء خصوصی کتبی از مراجع عظام تقليد توسط اداره پاسخگویی به سؤالات دینی و اطلاع رسانی حرم امام رضا ع واحد مکاتیه‌ای
- ۰ استفتاء خصوصی کتبی از مراجع عظام تقليد ، مؤلفین نشریه پیام دین .

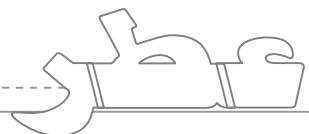
ن۴، بولت سایه‌سکال بی‌پوش بنه‌ی زاده‌ها که از همی‌سند غذیه‌های خاص از

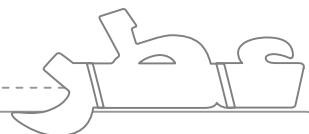
لازم به ذکر است :

از تمامی عزیزانی که در گردآوری مجموعه پیام دین تاکنون همکاری نموده‌اند ، تقدیر و تشکر می‌نماییم ، به خصوص برادر ارجمند و گرامی جناب حجۃ‌الاسلام محمد قاضی زید عزه الشریف .

- ۰ الصحيح من سیرة النبي الأعظم علیه السلام سید جعفر مرتضی عاملی ج ۳ چاپ چهارم ۱۴۱۵ ق دارالهادی و دارالسیرة بیروت لبنان .
- ۰ اعتقادات علامه مجلسی ، ترجمه و شرح به قلم سید باقر نجفی یزدی چاپ دوم شهریور ۱۳۶۲ چاپخانه سعید .
- ۰ الفقہ للغترین آیت الله سیستانی چاپ دوم ۱۴۱۹ هـ . ق ناشر مکتب آیت الله سیستانی قم .
- ۰ المزار الكبير ، محمد بن جعفر بن مشهدی ، محقق و مصحح : جواد قیومی اصفهانی ناشر : دفتر انتشارات اسلامی ۱۴۱۹ ق .
- ۰ المیزان سید محمد حسین طباطبائی ج ۱۳ چاپ دوم ۱۳۹۲ ق ناشر : مؤسسه الأعلمی للمطبوعات بیروت لبنان .
- ۰ امالي صدوq أبو جعفر محمد بن على ... ابن بابويه القمي ، مترجم کریم فیضی ، چاپ سوم زمستان ۱۳۸۷ چاپ عمران نشر تهذیب .

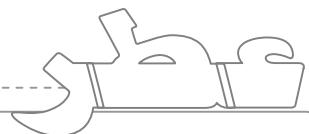
- ٠ أمالی لشیخ المفید أبي عبدالله محمد بن محمد بن النعمان العکبری البغدادی ، المطبعة الإسلامية ١٤٠٣ ق ناشر : جامعة المدرسین قم .
- ٠ بحار الانوار علامه مجلسی ، ناشر : دارالكتب الاسلامیه تهران .
- ٠ بصائر الدرجات ، محمد بن حسن صفار ج ١ محقق و مصحح : محسن کوچه باگی سال ١٤٠٤ ق ناشر : کتابخانه آیة الله مرعشی نجفی .
- ٠ تحریر الوسیلة مرحوم امام ج ٢ چاپ دهم رمضان ١٤٢٥ ق چاپ و نشر : مؤسسه النشر الاسلامی .
- ٠ التوحید للصدوق أبو جعفر محمد بن على ... ابن بابویه القمی چاپ هفتمن ١٤٢٢ ق طبع و نشر مؤسسه النشر الاسلامی .
- ٠ توضیح المسائل مراجع ج ١ ، سید محمد حسن بنی هاشمی چاپ چهارم زمستان ١٣٧٨ دفتر انتشارات اسلامی .
- ٠ توضیح المسائل مراجع ج ٢ ، سید محمد حسن بنی هاشمی چاپ پنجم زمستان ١٣٧٩ دفتر انتشارات اسلامی .
- ٠ توضیح المسائل آیت الله وحید خراسانی چاپ ٢٨ پاییز ١٣٩٢ ش چاپ نگارش نشر مدرسة الإمام باقر العلوم طیلیل .
- ٠ توضیح المسائل آیت الله فاضل لنکرانی چاپ ١٢٣ تیر ١٣٨٥ ش چاپ خانه مهر قم نشر امیرالعلم .
- ٠ ثواب الأفعال و عقاب الأعمال شیخ صدوق چاپ دهم پاییز ١٣٨٧ ترجمه ابراهیم محدث چاپخانه حافظ نشر اخلاق .
- ٠ جامع الأحكام آیت الله صافی گلپایگانی ج ١ چاپ چهارم تابستان ١٣٨٥ ش چاپ ثامن الحجج طیلیل ناشر : دفتر معظم له .
- ٠ جامع المسائل آیت الله فاضل لنکرانی ج ١ و ٢ چاپ یازدهم اردیبهشت ١٣٨٣ ش نشر امیرالعلم .
- ٠ حق اليقین علامه سید عبدالله شبیر مطبعة العرفان صیدا ١٣٥٢ ق مؤسسه الأعلمی طهران .
- ٠ حیوة القلوب علامه محمد باقر مجلسی ج ٣ چاپ هفتم ١٣٨٦ ش چاپ ستاره انتشارات سرور .
- ٠ الخصال ، شیخ صدوق ، ترجمه محمد رحمتی شهرضا چاپ دوم ١٣٩٢ ش چاپ آسمان نشر پیام علمدار .
- ٠ زاد المعاد علامه محمد باقر مجلسی ، محقق و مصحح : علاء الدين أعلمنی سال ١٤٢٣ ق ناشر : مؤسسه الأعلمی للمطبوعات .
- ٠ زیان خوراکیها ، دکتر غیاث الدین جزایری ج ٣ چاپ شانزدهم ١٣٨٤ چاپخانه سپهر انتشارات امیر کبیر تهران .
- ٠ زبدة الأحكام آیت الله اراکی چاپ سوم ١٣٧٣ ش نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم .
- ٠ عروة الوثقی سید محمد کاظم یزدی با تعلیقات مرحوم امام و آیات عظام خویی ، گلپایگانی و اراکی ج ١ و ٢ چاپ اول ١٤١٠ ق ناشر : الدار الإسلامية بیروت .
- ٠ عروة الوثقی با تعلیقات مرحوم امام و آیات عظام خویی ، سیستانی ، فاضل چاپ دوم ١٤٢٨ ق چاپ سلیمانزاده نشر میثم تمار .
- ٠ عروة الوثقی با تعلیقات آیت الله مکارم شیرازی چاپ اول ١٣٨٦ ش چاپ سلیمانزاده نشر مدرسة الإمام على بن أبي طالب طیلیل .
- ٠ عیون أخبار الرضا طیلیل أبو جعفر محمد بن على ... ابن بابویه القمی ترجمه محمد رحمتی چاپ هشتم پاییز ١٣٩٣ چاپ عترت نشر پیام علمدار .
- ٠ فرهنگ عمید ، حسن عمید چاپ بیست و هشتم چاپخانه سپهر انتشارات امیر کبیر .
- ٠ فضایح الصوفیة علامه آقا محمد جعفر بهبهانی چاپ اول ١٤١٣ ق چاپ فروردین نشر انصاریان قم .
- ٠ کافی ثقة الإسلام محمد بن يعقوب الكليني الرازی ج ١ و ٢ چاپ اول ١٣٧٦ ش دارالاسوة للطبعۃ و النشر .
- ٠ کافی ثقة الإسلام محمد بن يعقوب الكليني الرازی ج ٣ و ٥ و ٦ چاپ دوم ١٣٦٢ چاپخانه حیدری ناشر : دارالكتب الإسلامية .
- ٠ کامل الزيارات ، أبي القاسم جعفر بن محمد بن قولويه چاپ اول زمستان ١٣٧٥ چاپ کوروش نشر صدوق .

- مجمع المسائل آیت الله گلپایگانی ج ۱ و ۲ ناشر : دارالقرآن الکریم .
- مرآة الكمال العلامه الشیخ عبدالله المامقانی ج ۱ تا ۳ چاپ اول ۱۴۲۴ ق چاپخانه خورشید ، ناشر : کتابفروشی مرتضوی .
- مرآة العقول علامه محمد باقر مجلسی ج ۵ ، محقق و مصحح : سید هاشم رسولی محلاتی ۱۴۰۴ ق ناشر : دارالكتب الإسلامية .
- مسائل جدید ج ۴ سید محسن محمودی چاپ اول زمستان ۱۳۸۳ ش صفر ۱۴۲۶ ق چاپ مهدیه انتشارات صاحب الزمان علیہ السلام .
- مستدرک الوسائل میرزا حسین النوری ج ۱ چاپ اول ۱۴۰۷ ق چاپخانه سعید مشهد ناشر : مؤسسه آل الیت لایحاء التراث قم .
- مفاتیح الجنان حاج شیخ عباس قمی چاپ ششم ۱۳۷۴ انتشارات پیام آزادی .
- مکارم الاخلاق الحسن بن الفضل الطبرسی چاپ ششم ۱۳۹۲ ق منشورات مؤسسه الأعلمی للمطبوعات بیروت لبنان .
- مناسک حج مطابق با فتاوی مراجع معظم تقليد ، تهییه و تنظیم : محمد رضا محمودی چاپ سوم زمستان ۱۳۸۶ چاپ دارالحدیث نشر مشعر .
- مناسک مصوّر حج ، تدوین : محمدحسین فلاح زاده چاپ هفتم پاییز ۱۳۸۱ ش چاپ دانش پژوه نشر مشعر .
- مناسک مصوّر عمره مفرد ، تدوین : محمدحسین فلاح زاده چاپ سیزدهم مهر ۱۳۸۰ چاپ الهادی نشر مشعر .
- منهاج الصالحين آیت الله تبریزی ج ۱ و ۲ چاپ اول ۱۴۲۶ ق چاپخانه سرور ناشر : مدین .
- منهاج الصالحين آیت الله سیستانی ج ۱ و ۳ چاپ اول ۱۴۲۷ ق چاپخانه آبرنگ ، ناشر : دفتر آیت الله سیستانی مشهد .
- منهاج الصالحين آیت الله خوبی ج ۱ و ۲ چاپ اول ۱۴۲۷ ق چاپ و نشر دارالمرتضی لبنان بیروت .
- منهاج الصالحين آیت الله وحید خراسانی ج ۲ و ۳ چاپ پنجم ۱۳۸۵ ش چاپخانه نگارش ناشر : مدرسة الإمام باقرالعلوم علیہ السلام .
- وسائل الشیعة العلامه الشیخ محمد بن الحسن الحر العاملی ج ۵ چاپ پنجم ۱۴۰۱ ق مکتبة الإسلامية طهران .
- وسیلة النجاة آیت الله بهجهت ج ۱ چاپ دوم انتشارات شفق .
- هداية العباد آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی ج ۱ چاپ اول جمادی الاولی ۱۴۱۳ ق ناشر : دارالقرآن الکریم قم .
- هداية العباد آیت الله سید محمد رضا گلپایگانی ج ۲ چاپ نگین ۱۴۱۷ ق ناشر : دارالقرآن الکریم قم .
- هداية العباد آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی ج ۱ چاپ اول ۵ جمادی الاولی ۱۴۱۶ ق چاپخانه سپهر ناشر : دارالقرآن الکریم .
- هداية العباد آیت الله لطف الله صافی گلپایگانی ج ۲ چاپ اول ۱۴۲۰ ق چاپخانه سپهر ناشر : مؤسسه سیده المقصومة علیہ السلام .
- هزار و یک مسأله فقهی آیت الله شیخ حسین نوری همدانی ج ۱ چاپ چهارم ۱۳۸۳ چاپخانه دفتر تبلیغات نشر مهدی موعد علیہ السلام .

فهرست

۲۹	• بوی عطر دیگران در اعتکاف	۱	• حدیث
۳۰	• معتکف و خرید و فروش عطر	۱	• عطرهای شیمیایی یا انسانس
۳۰	• معتکف و مواد معطر	۲	• سند روایات عطر
۳۰	• عطر زدن در حال احرام	۳	• سنت پیامبران
۳۱	• خلوق کعبه	۴	• ایام هفته، روز جمعه
۳۲	• عطر و میت	۵	• وضو و عطر
۳۳	• عطر زدن به میت	۶	• عطر در نماز
۳۴	• عطر زدن بانسان	۷	• عطر و دعا
۳۴	• عطر و نامحرم	۸	• عطر و مسجد
۳۵	• شرایط عطر زدن بانوان	۹	• عطر و زیارت
۳۶	• عطر و ادکلن ملایم	۱۰	• روزه دار مستحب است عطر بزند
۳۶	• بیان یک نکته	۱۰	• استفتائات درباره عطر و روزه
۳۶	• غسل به جهت استعمال عطر	۱۲	• فرق گیاهان خوش بو با عطر
۳۷	• عطر زدن سبب لعنت	۱۲	• کراحت رد کردن بوی خوش
۳۷	• عطر و عده وفات	۱۳	• عطر و خروج از منزل
۳۹	• حکم انسانس و ادکلن	۱۴	• مقدار مصرف عطر
۴۱	• حکم الكل	۱۴	• داستان سفیر روم
۴۱	• الكل سفید	۱۵	• روغن خوش بو
۴۲	• الكل سفید در ادکلن و مواد آرایشی	۱۶	• عطر و عیادت مریض
۴۳	• الكل صنعتی	۱۷	• عطر و فوائد طبی

٤٤	١٨	• گلاب .....
٤٥	١٩	• آداب گل بوییدن .....
٤٦	١٩	• گل سرخ .....
٤٦	٢٠	• معراج و گل سرخ .....
٤٨	٢٠	• معراج پیامبر مصطفی .....
٤٩	٢١	• حکمت معراج .....
٤٩	٢٢	• دیدگاه شیعه درباره معراج .....
٥٠	٢٨	• گل نرگس .....
٥١	٢٨	• عطر در اعتکاف .....

نشریه پیام دین

موضوع : عطر ج ۱ تا ۳

تاریخ تأثیف : مرداد ۱۳۸۳

تاریخ بازبینی : دی ماه ۱۴۰۰ ش

پیام رسان ۰۹۳۰۴۹۴۲۳۶۱

کanal نشریه پیام دین در ایتا :

<https://eitaa.com/payamdinnashriye>

کanal نشریه پیام دین در تلگرام :

<https://t.me/payamdinnashriyat>

کanal نشریه پیام دین در سروش :

@payamdinnashriye